

ΓΕΩΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΓΕΩΠΑΡΚΑ
GEOTOURISM IN INSULAR GEOPARKS

Τα σπήλαια του Ψηλορείτη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ (ΟΡΟΣ ΙΔΗ)	5	ΣΦΕΝΤΟΝΗ ΤΡΥΠΑ	34
ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	8	ΙΔΑΙΟ ΑΝΤΡΟ	38
Η ΖΩΗ ΣΤΟΝ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ	12	ΓΕΡΟΝΤΟΣΠΗΛΙΟΣ	46
ΓΕΩΠΑΡΚΟ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ	17	ΚΑΜΑΡΑΪΚΟ ΣΠΗΛΑΙΟ	50
ΣΠΗΛΑΙΑ	21	ΑΛΛΑ ΣΠΗΛΑΙΑ	56
ΣΠΗΛΑΙΟΠΑΡΚΟ	31		

Κύριος Δικαιούχος

Δικαιούχοι

Συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.) και από εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

Ανώγεια 74051, Ρέθυμνο Κρήτης | Τηλ.: +30 2834031402, +30 2834031793 |
www.geo-in.eu | email:info@geo-in.eu | f geoinsular

ΓΕΩΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΓΕΩΠΑΡΚΑ GEOTOURISM IN INSULAR GEOPARKS

Τα Γεωπάργκα του Ψηλορείτη και της Σητείας στην Κρήτη, της Λέσβου στο Βόρειο Αιγαίο και του Τροόδους στην Κύπρο, αποτελούν μνημεία γεωλογικής κληρονομιάς ενταγμένα στο Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Γεωπαρκών ενώ είναι επίσημα αναγνωρισμένα ως Γεωπάργκα της UNESCO από το Νοέμβριο του 2015. Η αναγνώριση αυτή, εκτός της προστιθέμενης αξίας που τους προσδίδει, καταδεικνύει τον πλούτο της γεωλογικής και πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτουν και την ιδιαίτερη σημασία που έχει αυτή η κληρονομιά ως επιστημονική και εκπαιδευτική αξία, καθώς και την ποιότητα και τη σπανιότητά τους σε ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα.

Ταυτόχρονα αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα που αναδεικνύει τις μοναδικές αναπτυξιακές ευκαιρίες και

δυνατότητες που ανοίγονται, μέσω της προβολής, προστασίας και αξιοποίησης αυτής της μοναδικής κληρονομιάς και ταυτότητας, για τη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων και την ανάδειξη τους σε γεω-τουριστικούς προορισμούς αριστείας.

Στο πλαίσιο της κοινής προσπάθειας για την ικανοποίηση των κοινών στόχων και αναγκών τους, οι φορείς διαχείρισης των 4 Γεωπαρκών, το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης καθώς και το Τμήμα Δασών Κύπρου προχώρησαν στον από κοινού σχεδιασμό και υποβολή πρότασης στο Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG V-A «Ελλάδα Κύπρος 2014 - 2020» με τίτλο «ΓΕΩΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΓΕΩΠΑΡΚΑ - GEOTOURISM IN INSULAR GEOPARKS» και ακρωνύμιο GEO-IN η οποία και εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 2017 με συνολικό προϋπολογισμό 950.000 €.

Κεντρικός Στόχος της Πράξης είναι η ανάπτυξη του Γεωτουρισμού, με υψηλές ποιοτικά προδιαγραφές, η διαφοροποίηση και ενίσχυση των τοπικών οικονομιών και εν γένει η αυτοτροφοδοτούμενη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η παρούσα έκδοση αποτελεί μέρος μιας σειράς εκδόσεων προβολής και προώθησης του Γεωπαρκού Ψηλορείτη, που περιλαμβάνει, φωτογραφικό λεύκωμα των γεωτόπων του Ψηλορείτη, έντυπα διαδρομών καθώς και σπηλαιολογικό οδηγό.

ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ (ΟΡΟΣ ΙΔΗ)

Ο Ψηλορείτης ή Ίδη όπως λεγόταν από την αρχαιότητα, είναι το ψηλότερο βουνό της Κρήτης (2.456 μ.) και ένα από τα ψηλότερα βουνά της Ελλάδας.

Η βόρεια και δυτική πλευρά του βουνού ταπεινώνεται ομαλά περνώντας σε διάφορα επίπεδα όπου αναπτύσσονται τα βοσκοτόπια του ορεινού Μυλοποτάμου και χαμηλότερα οι οικισμοί του. Η ανατολική, νότια και νοτιοδυτική πλευρά του βουνού φαντάζει πιο άγρια και απότομη καθώς από τις βουνοκορφές ξεκινούν σχεδόν κάθετοι γκρεμοί που φτάνουν στο κάμπο του Ηρακλείου και της Μεσαράς ή καταλήγουν στην κοιλάδα του Αμαρίου.

Το όνομα του βουνού ετυμολογείται από το Ίδη-Ίδα που σημαίνει δασωμένο βουνό. Πράγματι στην αρχαιότητα το βουνό ήταν κατάφυτο, κυρίως από δάση βελανιδιών, σφεντάμων και κυπαρισσιών από τα οποία σήμερα ελάχιστα έχουν απομείνει εξαιτίας της υπερβολικής υλοτομίας, της υπερβόσκησης και των πυρκαγιών. Η ονομασία Ψηλορείτης είναι νεώτερη.

Είναι το βουνό στο οποίο βρίσκονται οι απαρχές της ελληνικής μυθολογίας. Μια σπηλιά του Ψηλορείτη, το Ιδαίο Άντρο, διάλεξε η Ρέα για να μεγαλώσει τον Κρηταγενή Δία.

Το Ιδαίο Άντρο αποτελούσε κέντρο λατρείας του Κρηταγενούς Διός και δίκαια το σπήλαιο χαρακτηρίστηκε ως η “Βηθεέμ” της ελληνικής αρχαιότητας.

Η ύπαρξη του Ιδαίου Άντρου στάθηκε σημαντική για την μακρόχρονη ιστορία του βουνού και είναι συνδεδεμένη με διαφορετικά γεγονότα που χαρακτηρίζουν ταυτόχρονα και την ιστορία ολόκληρης της Κρήτης.

Ο μύθος θέλει σ’ αυτά τα αρχαία δάση να ερωτοτροπεί η θεά Δήμητρα με τον Ιασίωνα, για να γεννηθεί ο Πλούτος. Στο Όρος Ίδη ανέβαινε και ο Μίνως για να παραλάβει τους νόμους από τους θεούς.

Ο μυθικός χάλκινος γίγαντας Τάλως, που προστάτευε την Κρήτη από κάθε εισβολέα έδωσε το όνομα του στην μικρή οροσειρά των Ταλαίων Ορέων (ή Κουλούκωνα) που αναπτύσσεται βόρεια του Ψηλορείτη. Στο Γεροντόσπηλιο του Μελιδονίου λατρευόταν ο Ταλαίος Ερμής.

Το βουνό Ίδη υμνήθηκε τόσο από τους αρχαίους ποιητές όσο και από τους νεώτερους μιας και ήταν πάντα τόπος ταυτισμένος με την ομορφιά και την ελευθερία της φύσης.

Η “πολυπίδαξ” Ίδη κατά τον Όμηρο ήταν επίσης πλούσια σε νερά. Στον “Ερωτόκριτο” γίνεται αναφορά εκτός από τη βλάστηση και σε βρύσες και πηγάδια, ενώ στη “Θεία Κωμωδία” του Δάντη τα νερά του μικρού ποταμού της κόλασης έρχονται από την Ίδη.

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οι ιδιαιτερότητες του ανάγλυφου και των πετρωμάτων του Ψηλορείτη διαμόρφωσαν ιδιαίτερες εδαφικές, μικροκλιματικές, περιβαλλοντικές συνθήκες που επέτρεψαν στα διάφορα είδη να φτιάξουν ξεχωριστές μορφές και χαρακτηριστικά, που αντανακλούν τις ιδιαιτερότητες του βουνού.

Χλωρίδα

Η γεωλογική και κλιματική ποικιλομορφία του βουνού, αντικατοπτρίζεται έντονα στους διάφορους τύπους βλάστησης.

Οι δενδρώδεις μορφές βλάστησης, σχηματίζουν άλλοτε μικρές συστάδες και άλλοτε μικράδάσπες πλαγιές, ρεματιές και οροπέδια.

Αραιότερα δάση με εντυπωσιακά κυπαρίσσια και τραχεία πεύκη υπάρχουν κυρίως στις νότιες παρυφές του βουνού, ενώ οι φυλλοβόλες βελανιδιές

και οι ημίνοι είναι παρούσες σε όλο τον ορεινό όγκο, είτε μεμονωμένες, είτε σε μικρές ή μεγάλες συστάδες.

Την άνοιξη και το καλοκαίρι, οι χαμηλές πλαγιές του Ψηλορείτη γεμίζουν από αρώματα. Ασπάλαθοι, αχινοπόδια, θρύμπες, θυμάρια, φασκομηλιές, υπέρικα, αστοιβίδες και άλλα πολλά είδη δημιουργούν ένα χρωματικό παράδεισο.

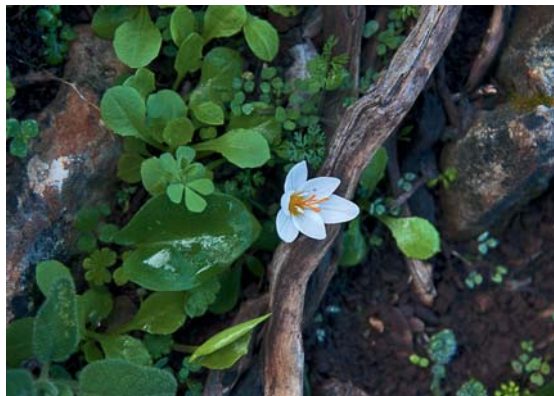
Η μακκία βλάστηση της περιοχής περιλαμβάνει χαρουπιές, αγριελιές, σκίνους, θαμνοκυπάρισσα, πικροδάφνες, κουμαριές κ.α., που αντιστέκονται στην ξηρασία του κρητικού καλοκαιριού έχοντας κατά κανόνα σκληρά δερματώδη φύλλα και βαθιές ρίζες. Μπορεί κανείς να τα δει παντού, είτε σαν μεμονωμένα δένδρα, είτε σαν μεγάλες αδιάβατες συστάδες θάμνων.

Πανίδα

Η απομόνωση της Κρήτης από ηπειρωτικές περιοχές έχει οδηγήσει σε μια πανίδα πολλά από τα είδη της οποίας βρίσκονται σε διαδικασία ειδogeneσης ή τουλάχιστον σημαντικής διαφοροποίησης από τους αντίστοιχους ηπειρωτικούς πληθυσμούς. Εδώ κυνηγά και επιβιώνει ένας από τους ελάχιστους εναπομείναντες πληθυσμούς του κρητικού αγριόγατου, το ζώο-φάντασμα για τους ερευνητές της άγριας ζωής στην Κρήτη.

Στην ευρύτερη περιοχή του Ψηλορείτη και των Ταλαίων Ορέων συναντώνται όλα τα είδη των κρητικών ερπετών (σαμιαμίθια, σαύρες και τα τέσσερα είδη φιδιών του νησιού), καθώς και τα περισσότερα θηλαστικά της Κρήτης όπως ο λαγός, ο αγκαθοπόντικας, το κρητικό κουνάβι, η νυφίτσα και ο ασβός.

Ορνιθοπανίδα

Ξεχωριστή αξία έχει η ορνιθοπανίδα της περιοχής, καθώς μεγάλο τμήμα του Ψηλορείτη θεωρείται μια Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά (ΣΠΠ).

Εκατοντάδες μικρά και μεγάλα πουλιά βρίσκουν εδώ τόπους για φώλιασμα, περιοχές για κυνήγι, θέσεις για ξεκούραση απ' την καταπόνηση της μετανάστευσης ή μέρη για να κρυφτούν και να ζευγαρώσουν.

Ο Ψηλορείτης είναι ο πρώτος από τους κρητικούς ορεινούς όγκους που ο περιηγητής του νησιού θα μπορεί να δει από κοντά τον περίφημο “κοκκαλά” ή γυπαετό, ένα από τα μεγαλύτερα και θεαματικότερα “πτωματοφάγα” πουλιά της Ευρώπης. Ο κρητικός πληθυσμός του πουλιού αυτού, είναι ίσως ο τελευταίος βιώσιμος σ' ολόκληρα τα Βαλκάνια.

Τα όρνια (γύπες) του Ψηλορείτη εντυπωσιάζουν τον επισκέπτη με το μεγαλόπρεπο ομαδικό τους πέταγμα. Τα όρνια, σε αντίθεση με την μοναχικότητα του γυπαετού, είναι πουλιά που δημιουργούν μεγάλες αποικίες και φωλιάζουν στις νότιες απόκρημνες πλαγιές, χρησιμοποιώντας τις βόρειες ομαλές πλαγιές του για αναζήτηση τροφής.

Αλλά εκτός απ' τα μεγάλα πτωματοφάγα πουλιά, ένα πλήθος ακόμη αρπακτικών, συμπληρώνει τον ορνιθολογικό πλούτο του Ψηλορείτη: χρυσαετοί που κυνηγούν πέρδικες στις πλαγιές, πετρίτες, σπιζαετοί, γερακίνες και βραχοκρίνεζα μπορούν να παρατηρηθούν συχνά διασχίζοντας την Ίδη.

NATURA 2000

Το μεγαλύτερο τμήμα της οροσειράς του Ψηλορείτη περιλαμβάνεται στον κατάλογο NATURA 2000 με κωδικό GR 4330005, η οποία περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες οικοτόπων όπως:

- Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή
- Ορεινά και μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους
- Υψηλοί θαμνώνες με *Juniperus oxycedrus* ssp. *Oxycedrus*
- Διάσπαρτοι υποβαθμισμένοι πουρναρότοποι (*garrigues*)
- Φρύγανα με αστοιβή (*Sarcopoterium spinosum*)
- Διαπλάσεις Κρήτης (*Euphorbia* - *Verbascion*)
- Στεπόμορφοι βραχώδεις ανωδασικοί λειμώνες
- Δάση σκληρόφυλλων που χρησιμοποιούνται για βοσκή (*dehesas*) με *Quercus ilex*
- Μεσογειακοί λειμώνες με υψηλούς πόες και βούρλα (*Molinio-Holoschoenion*)
- Λιθώνες Βαλκανικής χερσονήσου
- Ασβεστολιθικά βράχια του Αιγαίου
- Πρωτογενείς λειμώνες σε βραχώδεις δόμους
- Ασβεστόφιλες πλάκες
- Σπήλαια των οποίων δε γίνεται τουριστική εκμετάλλευση
- Δάση πλατάνου της Ανατολής (*Plataniorientalis*)
- Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου

ΦΑΡΑΓΓΙΑ

Η γεωλογική δομή του Ψηλορείτη ευνόησε σημαντικά τη δημιουργία φαράγγιων που με τη σειρά τους συμβάλουν στη διαμόρφωση του τόσο πλούσιου σε εναλλαγές γεωμορφολογικά τοπίου.

Στα ανατολικά έχουμε τα φαράγγια του Αλμυρού, των Γωνιών, της Αγίας Ειρήνης στο Κρουσώνα και του Αγίου Αντωνίου στις Ασίδες.

Στα νότια του Ρούβα, των Βοριζίων και των Καμαρών. Στα δυτικά των Πλατανίων και στα βόρεια του Αρκαδίου, της Ελεύθερνας, των Μαργαριτών, του Ορθέ, των Μουρτζανών, των Ζωνιανών και της Μύγιας στην περιοχή των Ανωγείων.

Στους γκρεμούς και βράχους των φαράγγιων υπάρχει ο σημαντικότερος ίσως πλούτος, τα αρωματικά φυτά και τα χασμόφυτα της περιοχής που ειδικά την άνοιξη και το καλοκαίρι πλουτίζουν την ατμόσφαιρα με υπέροχα αρώματα.

ΟΡΟΠΕΔΙΑ

Πολλά από τα μικρά και μεγάλα οροπέδια του Ψηλορείτη αποτελούν οάσεις ενδημισμού και βιοποικιλότητας, συγκεντρώνοντας και προστατεύοντας μοναδικά είδη της χλωρίδας και πανίδας της Κρήτης. Χαρακτηριστικά είναι τα οροπέδια της Νίδας, του Λάκκου του Μυγερού, στις Αραβάνες, του Έβδομου, των Ακολύτων, του Στρούμπουλα και μεγάλος αριθμός μικρότερων διάσπαρτων σε όλη την έκταση του βουνού.

Η ΖΩΗ ΣΤΟΝ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Η επίδραση του Φυσικού περιβάλλοντος σε μια περιοχή είναι καθοριστική όχι μόνο για τις ανθρώπινες δραστηριότητες αλλά και για την ύπαρξη της ίδιας της ζωής.

Το τραχύ, βραχώδες τοπίο του Ψηλορείτη, με την απουσία εύφορων εκτάσεων ανάγκασε τους κατοίκους να παλέψουν με τις καιρικές συνθήκες, να κουραστούν για να δαμάσουν τη γη και να επιβιώσουν.

Αυτό έκανε τους ανθρώπους επίμονους, σκληρούς πολλές φορές, υπομονετικούς, ακούραστους, έξυπνους και εφευρετικούς. Ταυτόχρονα η φύση συνέβαλλε για να καλλιεργηθούν δημιουργικοί χαρακτήρες, ελεύθεροι, θαρραλέοι και υπερήφανοι.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ιστορία του Ψηλορείτη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορία της Κρήτης.

Μινωικές κατοικήσεις συναντάμε σε όλη την έκταση του Ψηλορείτη με σημαντικά κέντρα στην Τύλισο, την Αξό, τη Σύβριτο, τη Ζώμινθο, το Μοναστηράκι, το Αποδούλου, το Αμαρίου κλπ..

Κατά τη Γεωμετρική και Αρχαϊκή περίοδο γνώρισαν μεγάλη ακμή οι πόλεις της Αξού, της Ελεύθερνας, της Συβρίτου κλπ., ενώ με την επικράτηση του Χριστιανισμού η Αξός, η Ελεύθερνα και η Σύβριτος αποτελούσαν τότε έδρες επισκόπων.

Η περιοχή γνωρίζει μεγάλη ακμή κατά την βενετσιάνικη περίοδο και στην συνέχεια κατά την Οθωμανική κατοχή παρακαμάζει όπως ολόκληρη η Κρήτη.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Σύμφωνα με τα ευρήματα στο Ιδαίο Άντρο, στην περιοχή του Ψηλορείτη η αρχαία ελληνική θρησκεία με ρίζες στην μινωική περίοδο, επιβιώνει έως και τα χρόνια του Ιουλιανού του Παραβάτη (μέσα 4ου αι. μ.Χ.) και στην συνέχεια επικρατεί ο Χριστιανισμός που φαίνεται να διαδίδεται στην Κρήτη κατά τους πρώιμους Χριστιανικούς χρόνους.

Στην ευρύτερη περιοχή του Ψηλορείτη, εκτός από τα μοναστήρια, συναντούμε και πλήθος από ναούς και εξωκλήσια, με εξαιρετικό τοιχογραφικό διάκοσμο, έκφραση της εξέλιξης και των τάσεων της Κρητικής Σχολής ζωγραφικής, σημαντικό είδος εικονογραφίας που αναπτύχθηκε κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας στο νησί.

ΟΙΚΙΣΜΟΙ - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Ο Ψηλορείτης διαθέτει αξιόλογη και πολύμορφη λαϊκή αρχιτεκτονική με μια μακρόχρονη παράδοση τεσσάρων χιλιάδων χρόνων που διαμορφώθηκε τόσο από τις τοπικές γεωμορφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες όσο και από τις διαφορετικές επιρροές που δέχθηκε η Κρήτη από τους μεσογειακούς κυρίως πολιτισμούς με τους οποίους συναντήθηκε στην ιστορικής της διαδρομή.

Χαρακτηριστικό της περιοχής του Ψηλορείτη αποτελεί η ποικιλία αρχιτεκτονικών τύπων και μορφών. Η τοπική λαϊκή αρχιτεκτονική διακρίνεται για την λιτότητα της, το μέτρο, την ανθρώπινη κλίμακα και την δημιουργική χρήση των ντόπιων υλικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα ξηρολιθικά μπάτα, κατοικίες των βοσκών του Ψηλορείτη και η λαϊκή αρχιτεκτονική των χωριών του Μυλοποτάμου.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι κάτοικοι του Ψηλορείτη δεν έπαψαν ποτέ να διατηρούν την πανάρχαια άρρηκτη, σχεδόν ιερή σχέση με την γη τους.

Η κύρια ασχολία τους βασίζεται στον πρωτογενή τομέα. Στη Γεωργία ως επί το πλείστον κυριαρχεί η Ελαιοκομία, ενώ η Κτηνοτροφία ασκείται κυρίως με τον παραδοσιακό τρόπο, με κοπάδια ελεύθερης βοσκής.

Τα τοπικά προϊόντα αποτελούν και την βάση της παραδοσιακής κρητικής διατροφής, που μακρόχρονες επιστημονικές έρευνες αποδεικνύουν τις εξαιρετικές της ιδιότητες και την διατροφική της αξία και θεωρείται σήμερα μια από τις πλέον υγιεινές του κόσμου.

ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Η ευρύτερη περιοχή του Ψηλορείτη διαθέτει σημαντικό λαογραφικό πλούτο σε μια δυναμική σχέση με το σημερινό κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον.

Τα ήθη και έθιμα, οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, η λαϊκή τέχνη σ' όλες της τις εκφράσεις, οι χοροί και η μουσική και εν γένει οι παραδόσεις των κατοίκων της περιοχής αποτελούν σημαντικά στοιχεία του τοπικού παραδοσιακού πολιτισμού.

Η πατροπαράδοτη Κρητική φιλοξενία παραμένει μέχρι και σήμερα βαθιά ριζωμένη μέσα στις ψυχές των κατοίκων του Ψηλορείτη.

ΓΕΩΠΑΡΚΟ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Η γεωγραφική θέση, οι φυσικές ομορφιές, οι εξαιρετικά ευνοϊκές για τον άνθρωπο κλιματολογικές συνθήκες και κυρίως οι πλούσιοι φυσικοί πόροι του Ψηλορείτη, καθώς και οι μοναδικές και πολύπλοκες γεωλογικές διεργασίες που αποτυπώνονται στα πετρώματά του, τον καθιστούν ένα εργαστήρι μελέτης των γεωλογικών φαινομένων, που συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της εξέλιξης της Κρήτης και του νοτίου Αιγαίου γενικότερα.

Το Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη ιδρύθηκε το 2001 από την εταιρία Α.Κ.Ο.Μ.Μ. - Ψηλορείτης Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α. με την επιστημονική υποστήριξη του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Λόγω της πλούσιας γεωποικιλότητας, του πανέμορφου τοπίου και της αναμφισβήτητης ιστορίας και παράδοσής του, το Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη εντάχθηκε, από την ίδρυσή του κιόλας, αρχικά στο Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων και αργότερα στο Δίκτυο των Παγκόσμιων Γεωπάρκων της UNESCO.

Σήμερα το Γεωπάρκο του Ψηλορείτη συμμετέχει ενεργά στις παγκόσμιες προσπάθειες για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και της βιώσιμης, τοπικής ανάπτυξης μέσω του γεωτουρισμού, της εκπαίδευσης και άλλων εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Βασικά συστατικά στοιχεία του Γεωπάρκου είναι το σύνολο των γεωλογικών μνημείων της περιοχής (οι γεώτοποι), το μοναδικό Φυσικό του περιβάλλον με τον πλούτο και το μεγάλο ενδημισμό των ειδών και το Πολιτισμικό του περιβάλλον, δηλαδή η κουλτούρα, η ιστορία, τα ήθη και τα έθιμα, που φανερώνουν τη διαχρονική και αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης στον Ψηλορείτη.

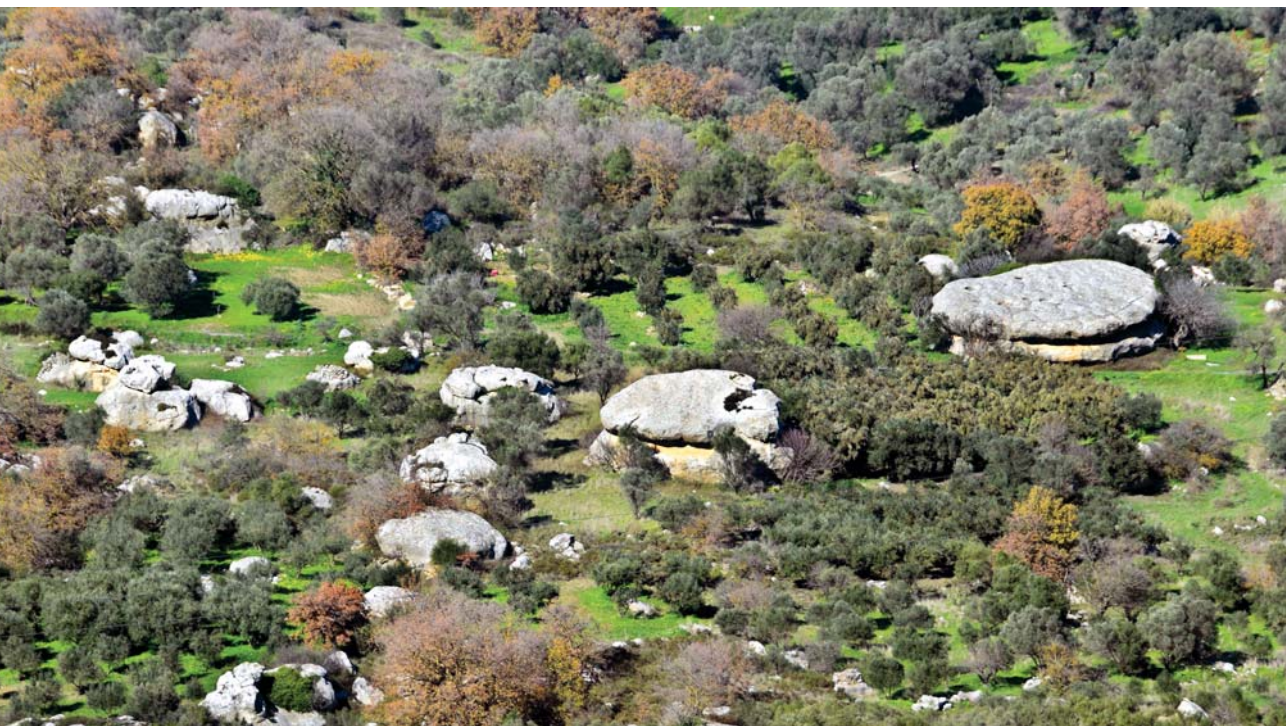
ΓΕΩΛΟΓΙΑ

Ο Ψηλορείτης, η κατάφυτη Ίδη των Ομηρικών χρόνων, που έθρεψε και μεγάλωσε τον Δια δεν είναι ένας τυχαίος τόπος.

Αν αναζητήσει ο επισκέπτης το μίτο που συνδέει όλα τα χαρακτηριστικά του Ψηλορείτη, θα καταλήξει στη Γη, που ξεπήδησε πριν από εκατομμύρια χρόνια μέσα από τη Μεσόγειο με πετρώματα σφυρηλατημένα από τη διαρκή σύγκρουση της Αφρικής με την Ευρώπη. Οι δύο αυτές λιθοσφαιρικές πλάκες με τις κινήσεις τους καθορίζουν ακόμα και σήμερα τη μοίρα αυτού του τόπου. Μέσα από τους σεισμούς σπκώνουν συνέχεια τα βουνά της Κρήτης, μαζί και τον Ψηλορείτη.

Μέσα σε 2 εκατομμύρια χρόνια ο Ψηλορείτης ψήλωσε περίπου 1.500 μέτρα και έγινε το ψηλότερο βουνό της Κρήτης και ένα από τα ψηλότερα της Μεσογείου.

Το νερό, το κρύο και το χιόνι έσκαψαν βαθιά τα πετρώματα που ψήλωναν και έφτιαξαν τα φαράγγια και τα απύθμενα σπήλαια. Παράλληλα, τα ρήγματα, αυτές οι μαχαίριές στη γη, ξεχώρισαν σιγά σιγά τον Ψηλορείτη από το δίδυμο αδελφό του, τον Κουλούκωνα, (που αν και ποτέ δεν έφτασε το ύψος του Ψηλορείτη μοιάζει πολύ μ' αυτόν) και δημιούργησαν τις βαθιές κοιλάδες που τον περιστοιχίζουν. Στον Ψηλορείτη κυριαρχούν τα ασβεστολιθικά πετρώματα και τα μάρμαρα, ενώ σε μικρότερη έκταση ψαμμίτες, αργίλικα πετρώματα και σχιστόλιθοι.

ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Οι έντονες δυνάμεις που επέδρασαν κατά το σχηματισμό των οροσειρών της Κρήτης προκάλεσαν πλήθος τεκτονικών δομών. Οι πτυχώσεις είναι σχετικά περιορισμένες και εμφανίζονται κυρίως στην περιοχή του οροπεδίου της Νίδας, αλλά πιο χαρακτηριστικά στην περιοχή του Βόσκακου στον Κουλούκωνα, όπου εμφανίζονται εντυπωσιακές αναδιπλώσεις των πλακωδών μαρμάρων με τις χαρακτηριστικές λευκές πυριτικές ενστρώσεις.

Τα ρήγματα όμως είναι πάρα πολλά και σχετικά μεγάλης κλίμακας. Όλες σχεδόν οι παρυφές της οροσειράς του Ψηλορείτη χαρακτηρίζονται και οφείλουν τη δημιουργία τους στη δράση μεγάλων ρηγμάτων. Πολύ εντυπωσιακά εμφανίζονται τα ρήγματα των ανατολικών παρυφών της οροσειράς στην περιοχή Κρουσώνα - Τυλίσου που ουσιαστικά οριοθετούν την οροσειρά με τη λεκάνη του Ηρακλείου. Το ίδιο συμβαίνει με τις νότιες παρυφές όπου εκεί δύο μεγάλες ζώνες ρηγμάτων, της Γέργερης και του Φουρφουρά, οριοθετούν την οροσειρά με τη λεκάνη της Μεσαράς και του Αμαριού, αντίστοιχα. Στο βόρειο περιθώριο υπάρχουν αρκετά ρήγματα, μικρότερης όμως έκτασης, που ταπεινώνουν σταδιακά το ανάγλυφο προς την περιοχή της λεκάνης του Μυλοποτάμου και σχηματίζουν τις νότιες παρυφές του Κουλούκωνα.

Εκτός από τα ρήγματα αυτά, ένα μεγάλο ρήγμα που τέμνει διαγώνια όλη την οροσειρά, ξεκινώντας

από την περιοχή της Γέργερης και φτάνοντας μέχρι την περιοχή του Γαράζου, εμφανίζεται στην περιοχή της Νίδας οριοθετώντας ουσιαστικά τις κορυφογραμμές με το ομώνυμο οροπέδιο και αποκαλύπτοντας την είσοδο του Ιδαίου Άντρου.

Εξίσου εντυπωσιακό από επιστημονικής αλλά και υδρολογικής άποψης είναι το Κρητικό Ρήγμα Απόσπασης που οριοθετεί, κυρίως στον Ψηλορείτη και στα βόρεια του γεωπάρκου, τα ασβεστολιθικά πετρώματα της Ζώνης της Τρίπολης με τα υποκείμενά τους σχιστολιθικά και φυλλικά πετρώματα, καθώς και τα μάρμαρα του Ψηλορείτη. Έτσι το νερό που διεισδύει στους ασβεστόλιθους εμποδίζεται στην πορεία του προς στο βάθος από τα αδιαπέρατα φυλλικά και σχιστολιθικά πετρώματα, σχηματίζοντας πηγές και αμέτρητα σπήλαια.

ΣΠΗΛΑΙΑ

Αναμφισβήτητα τα σπήλαια είναι τα πιο εντυπωσιακά στοιχεία του ανάγλυφου της περιοχής του Γεωπάρκου Ψηλορείτη, τόσο λόγω του αριθμού τους όσο και των μορφών τους. Από απλά βυθίσματα της επιφάνειας (τάφκοι και βουλίσματα), όπως στο Βουλισμένο Αλώνι, σπηλαιώσεις ή βραχοσκεπές, όπως η Σπηλιάρα στο Ρούβα, υπόγεια ποτάμια, όπως ο Χώνος στο Σάρχο, ο Χαϊνόςσπηλιος στο Καμαράκι, ή το σπήλαιο στους Έρφους, μέχρι απύθμενα βάραθρα, όπως η Ταφκούρα στη Νίδα που φτάνει σε 960 μέτρα, ο υπόγειος κόσμος του Ψηλορείτη συναγωνίζεται επάξια τον πλούτο της επιφάνειας.

Πολλά σπήλαια είναι εντυπωσιακά λόγω του διακόσμου τους. Ιδιαίτερα το σπήλαιο του Σφεντόνη στα Ζωνιανά με επιφάνεια 3.000 τ.μ. και κατά ένα μέρος του προσπελάσιμο από τον επισκέπτη, ή το σπήλαιο του Μελιδονίου με τους τεράστιους σταλαγμίτες και σταλακτίτες, αποτελούν δύο από τα επισκέψιμα σπήλαια του νησιού. Άλλα σπήλαια όπως ο Χώνος του Σάρχου, το Κορίτσι στη Νίδα, ή του Καμνηλάρη στην Τύλισο, του Παλμέτη στο Στρούμπουλα, το Μούγκρι στις Σίσσες και το Τσουπά στην Κάλυβο, Αρκαλόςσπηλιος στο Μάραθος και Σπηλιάρα Αστυρακίου, Νοτική Τρύπα στη Νίθαυρη, του Πάνα στα Πλατάνια κλπ. χαρακτηρίζονται για τη δυσκολία και την επικινδυνότητά τους, αλλά πάλι για τους θρύλους και τις παραδόσεις που κλείνουν μέσα στα σκοτεινά τοιχώματά τους.

Σίγουρα όμως τα σπουδαιότερα σπήλαια του Ψηλορείτη είναι το Ιδαίο Άντρο στη Νίδα, όπου μεγάλωσε ο Κρηταγενής Δίας και αποτέλεσε το μεγαλύτερο λατρευτικό χώρο της Μινωικής Κρήτης, το Καμαραϊκό πάνω από τις Καμάρες με τα μοναδικής τεχνοτροπίας μινωικά κεραμικά του, του Σφεντόνη στα Ζωνιανά και το Μελιδόνι ως τόπος μαρτυρίας κατά την Τουρκοκρατία. Τα δύο τελευταία και το Ιδαίο Άντρο είναι ανοικτά στο ευρύ κοινό.

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ

Σήμερα με τον όρο σπηλαιολογία εννοείται η επιστημονική έρευνα των σπηλαίων και των καρστικών μορφών και αναφέρεται στην διαμόρφωση, τη δομή, τις φυσικές ιδιότητες, την ιστορία, τις ιδιαίτερες μορφές ζωής και τις φυσικές διαδικασίες μέσω των οποίων σχηματίζονται (σπηλαιογένεση) και αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου (σπηλαιομορφολογία).

Η σπηλαιολογία είναι ένας διεπιστημονικός κλάδος που συνδυάζει στη σημερινή μορφή της γνωστικά πεδία διάφορων επιστημών, όπως είναι η γεωλογία, η παλαιοντολογία, η ανθρωπολογία, η υδρολογία, η τοπογραφία, η βιολογία και η αρχαιολογία, ανάλογα με τα επιμέρους χαρακτηριστικά του κάθε σπηλαίου και τον τύπο της έρευνας σε αυτά.

Η σπηλαιολογία στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η σπηλαιολογία αρχίζει να αναπτύσσεται συστηματικά με την ίδρυση της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρίας (ΕΣΕ) το 1951 με πρωτοστατούντες τον Πάνη και την Άννα Πετροχείλου. Μέχρι το 1970 η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία είχε καταφέρει να καταγράψει περίπου 6.500 σπήλαια στον Ελληνικό χώρο τα περισσότερα από αυτά στην Κρήτη.

Η επιτακτική ανάγκη για την προστασία και μελέτη των σπηλαίων οδήγησε στην ίδρυση της Εφορείας Παλαιoανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΕΠΣ) από το Υπουργείο Πολιτισμού στις αρχές της δεκαετίας του 1980 που είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση των αρχαιολογικών ερευνών στα σπήλαια της χώρας.

ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Η εξερεύνηση των σπηλαίων είναι μια ιδιαίτερα συναρπαστική εμπειρία δεδομένου ότι τα σπήλαια του Ψηλορείτη αλλά και γενικά της Κρήτης θεωρούνται από τα ομορφότερα στον κόσμο και εντυπωσιάζουν τους επισκέπτες όχι μόνο για την ομορφιά των γεωλογικών σχηματισμών, των υπόγειων υδάτων, των απόκοσμων χρωμάτων και των ήχων τους αλλά και γιατί προσφέρουν σημαντικές ιστορικές και αρχαιολογικές πληροφορίες.

Πολλά σπήλαια του Ψηλορείτη και των Ταλαίων Ορέων έχουν εξερευνηθεί μέχρι σήμερα και κάποια από αυτά είναι αξιοποιημένα και ανοικτά για το κοινό. Υπάρχουν όμως πολλά ακόμα τα οποία είναι αναξιοποίητα ή δεν έχουν εξερευνηθεί πλήρως. Σε αυτά, η περιήγηση επιτρέπεται μόνο μετά από σχετική άδεια και φυσικά από έμπειρους σπηλαιολόγους.

Η εξερεύνηση των σπηλαίων απαιτεί ειδικές γνώσεις και δεξιότητες και πολύ καλή φυσική κατάσταση και φυσικά τον κατάλληλο εξοπλισμό.

Πρέπει πάντα να έχουμε υπόψη μας ότι τα σπήλαια αποτελούν μοναδικούς θησαυρούς της φύσης και σε πολλές περιπτώσεις του ανθρώπινου πολιτισμού, καθώς και ότι προστατεύονται αυστηρά με τον Αρχαιολογικό Νόμο.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Ο άνθρωπος και τα σπήλαια στον Ψηλορείτη, αλλά και γενικά στην Κρήτη, είναι στενά συνδεδεμένες έννοιες, ήδη από την νεολιθική περίοδο που καταφεύγει στα σπήλαια για να προστατευθεί από τις καιρικές συνθήκες.

Έτσι τα σπήλαια είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τους ανθρώπους του Ψηλορείτη και τις διαχρονικές δραστηριότητές τους. Από την πρώτη στιγμή της εμφάνισης του ανθρώπου στο νησί τα σπήλαια λειτούργησαν σαν λατρευτικοί χώροι, κατοικίες, τυροκομεία και αποθήκες τυριού, καταφύγια σε δύσκολες εποχές, τόποι θυσίας. Γι' αυτό και τα περισσότερα σπήλαια έχουν σημαντική αρχαιολογική και ιστορική αξία (και όπως όλα τα σπήλαια στην Ελλάδα θεωρούνται εν δυνάμει αρχαιολογικοί χώροι).

Το σκοτάδι, η έντονη υγρασία και η σταθερή θερμοκρασία που επικρατεί στο εσωτερικό των σπηλαίων, η σταγονορροή, τα σπηλαιοθέματα, καθώς και η ασυνήθιστη πανίδα και χλωρίδα τους, φαίνεται να επηρεάζουν τον άνθρωπο και τον τρόπο που αυτός αντιλαμβάνεται τον χώρο των σπηλαίων που αποκτά ένα υπερβατικό νόημα ως κάτι εκτός και πέρα από τον συνηθισμένο κόσμο που μας περιβάλλει.

Αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό διαχρονικό και διαπολιτισμικό. Από την παλαιολιθική χρήση των

σπηλαίων, μέχρι τα μινωικά ιερά και αργότερα τα βυζαντινά ασκηταριά και ξωκλήσια, κάθε σπήλαιο στην Κρήτη έχει την δική του ξεχωριστή ιστορία ή μύθο και η κάθε ιστορία ή μύθος έχει την δική της/του μαγεία.

Τα περισσότερα σπήλαια του Ψηλορείτη ήδη από την Μινωική περίοδο συνδέονται με την λατρεία των χθόνιων θεών.

Οι λατρείες αυτές στα περισσότερα φαίνεται να επιβιώνει και στα επόμενα ιστορικά χρόνια έως και την επικράτηση του χριστιανισμού στο νησί, οπότε οι περισσότεροι ειδωλολατρικοί λατρευτικοί χώροι μετατρέπονται σε χώρους λατρείας της νέας θρησκείας και για το λόγο αυτό σε πολλές περιπτώσεις συναντούμε εξωκλήσια στο εσωτερικό ή στις εισόδους σπηλαίων. Μόνο στο Ιδαίο Άντρο, φαίνεται να διατηρείται η ειδωλολατρική λατρεία έως και την περίοδο του Ιουλιανού του Παραβάτη, τον 4ο αιώνα μ.Χ.

Πολλά επίσης από τα σπήλαια του Ψηλορείτη, γίνονται καταφύγια για τους κατοίκους σε περιόδους διωγμών από τους εκάστοτε κατακτητές. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Γεροντόσπηλιου στο Μελιδόνι, όπου κατέφυγαν 370 γυναίκοί και της περιοχής και στην συνέχεια αρνούμενα να παραδοθούν, πέθαναν από ασφυξία, όταν οι Τούρκοι έβαλαν φωτιά στην είσοδο.

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Ως βιότοπος το σπήλαιο είναι ένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικό μικροπεριβάλλον με σταθερά και διακριτά χαρακτηριστικά, με κυρίαρχο το καθολικό ή σχεδόν καθολικόσκότος που επικρατεί στο εσωτερικό του.

Οι μικρές διακυμάνσεις στη θερμοκρασία και η υψηλή υγρασία είναι οι παράγοντες που βοηθούν την ανάπτυξη της σπηλαιόβιας πανίδας και χλωρίδας. Η πανίδα των σπηλαίων χωρίζεται σε τρεις μεγάλες γενικές κατηγορίες: τα τρωγλόξενα, τα τρωγλόφιλα και τα τρωγλόβια είδη.

Τρωγλόξενα είναι τα είδη της πανίδας που ζουν εκτός των σπηλαίων αλλά τα επισκέπτονται περιστασιακά για ένα συγκεκριμένο σκοπό (τρωγλόξενο θεωρείται και ο άνθρωπος).

Τρωγλόφιλα είναι τα είδη εκείνα που μοιράζουν την ζωή τους ανάμεσα στο εσωτερικό και το εξωτερικό των σπηλαίων (χαρακτηριστικότερο είδος είναι οι νυχτερίδες, οι οποίες φωλιάζουν στα σπήλαια αλλά αναζητούν την τροφή του έξω από τα σπήλαια).

Τρωγλόβια είναι τα είδη που ζουν αποκλειστικά στο εσωτερικό των σπηλαίων και συνήθως στην σκοτεινή τους ζώνη. Λόγω έλλειψης φωτός τα είδη αυτά συνήθως είναι λευκά ή διάφανα και τυφλά ή με περιορισμένη όραση.

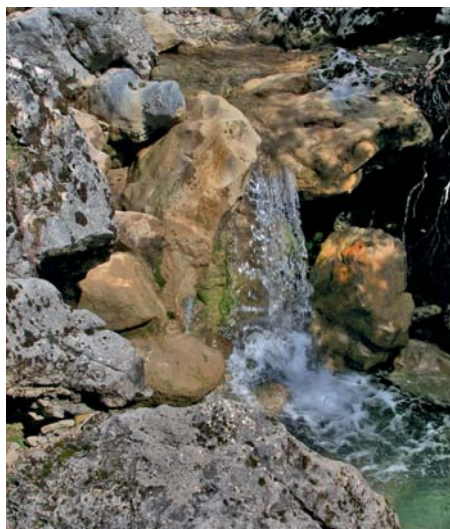

ΥΔΡΟΛΟΓΙΑ -ΥΔΡΟΓΕΩΛΟΓΙΑ

Η φύση των ανθρακικών πετρωμάτων που κυριαρχούν στο Γεωπάρκο του Ψηλορείτη, δεν αφήνει το νερό της βροχής να σχηματίζει μεγάλα ρέματα ή ποτάμια. Τα λιγοστά μεγάλα ποτάμια διατρέχουν τις μικρές κοιλάδες της περιοχής, όπως ο Γεροπόταμος που ξεκινά από τις βόρειες πλαγιές του Ψηλορείτη και διασχίζει τη λεκάνη του Μυλοποτάμου καταλήγοντας στη θάλασσα, ή ο Αμαριανός που αποστραγγίζει τη λεκάνη του Αμαρίου καταλήγοντας στον Πλατύ ποταμό νοτιότερα, ο Κουτσουλίδης που από το δάσος του Ρούβα διασχίζει το ομώνυμο φαράγγι και καταλήγει στο Φράγμα Φανερωμένης, καθώς και ο Ληθαίος που πηγάζει από την περιοχή της Γέργερης και αφού διασχίσει την Αρχαία Γόρτυνα καταλήγει στο Γεροπόταμο.

Το σημαντικότερο υδρολογικό χαρακτηριστικό του Ψηλορείτη είναι ότι αποτελεί τον τροφοδότη σε νερό όλων των υπόγειων λεκανών που βρίσκονται γύρω από αυτόν, αφού τα πετρώματα λειτουργούν σαν τεράστιες δεξαμενές συγκέντρωσης και αποθήκευσης υπόγειων υδάτων, τα οποία μέσα από δαιδαλώδη υπόγεια ποτάμια-τα σπήλαια, καταλήγουν στις περιφερειακές πηγές ή στις υπόγειες λεκάνες.

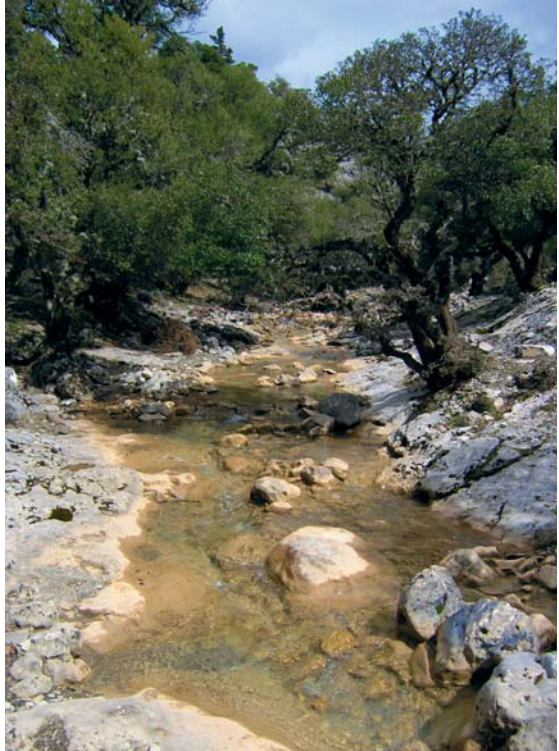
Οι σημαντικότερες από αυτές τις πηγές αναπτύσσονται στις βόρειες και νότιες παρυφές του Ψηλορείτη. Η μεγαλύτερη είναι του Αλμυρού

Ηρακλείου με συνολική παροχή που κυμαίνεται από 150-200 εκατ. κυβικά μέτρα το χρόνο, αλλά δυστυχώς τη μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου είναι υφάλμυρο. Ακολουθούν του Ζαρού και της Γέργερης στα νότια της οροσειράς. Οι πηγές αυτές δημιουργούνται εξαιτίας της κλίσης των πετρωμάτων και της ύπαρξης μεγάλων ρηγμάτων, τα οποία αναγκάζουν το νερό να ανέλθει και να εμφανιστεί με την μορφή πηγών. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικές είναι οι υποθαλάσσιες πηγές στο Μπαλί που τροφοδοτούνται και αυτές από τα νερά του Ψηλορείτη. Έχουν το χαρακτηριστικό ότι έξι περίπου μήνες αποβάλλουν γλυκό νερό στους ρηχούς κόλπους της περιοχής και άλλους έξι μήνες “ρουφούν” θαλασσινό.

Πόρα πολλές πηγές μικρότερων παροχών, χωρίς σταθερή διάρκεια απορροής υπάρχουν σε όλο τον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη και των Ταλαίων Ορέων ή Κουλούκωνα.

Η μελέτη των μορφών αυτών αποτελεί και το αντικείμενο της Υδρογεωλογίας που εξετάζει το υπόγειο υδραυλικό δίκτυο κυρίως σε εκτεταμένες περιοχές ασβεστολιθων, όπως είναι ο Ψηλορείτης.

ΣΠΗΛΑΙΟΠΑΡΚΟ

Η κυριαρχία των ανθρακικών πετρωμάτων στην περιοχή του Γεωπάρκου του Ψηλορείτη και ιδιαίτερα η ιδιόμορφη εναλλαγή των πετρωμάτων αυτών με μη περατά πετρώματα, καθώς και η πολύπλοκη γεωλογική ιστορία του βουνού, είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αναρίθμητων σπηλαίων. Από τις επιφανειακές καταβόθρες και τα βράθρα, μέχρι τα ποικίλων διαστάσεων και μορφών σπήλαια, αυτά τα υπόγεια έγκοιλα του Ψηλορείτη είναι τα ποτάμια που λείπουν από την επιφάνειά του.

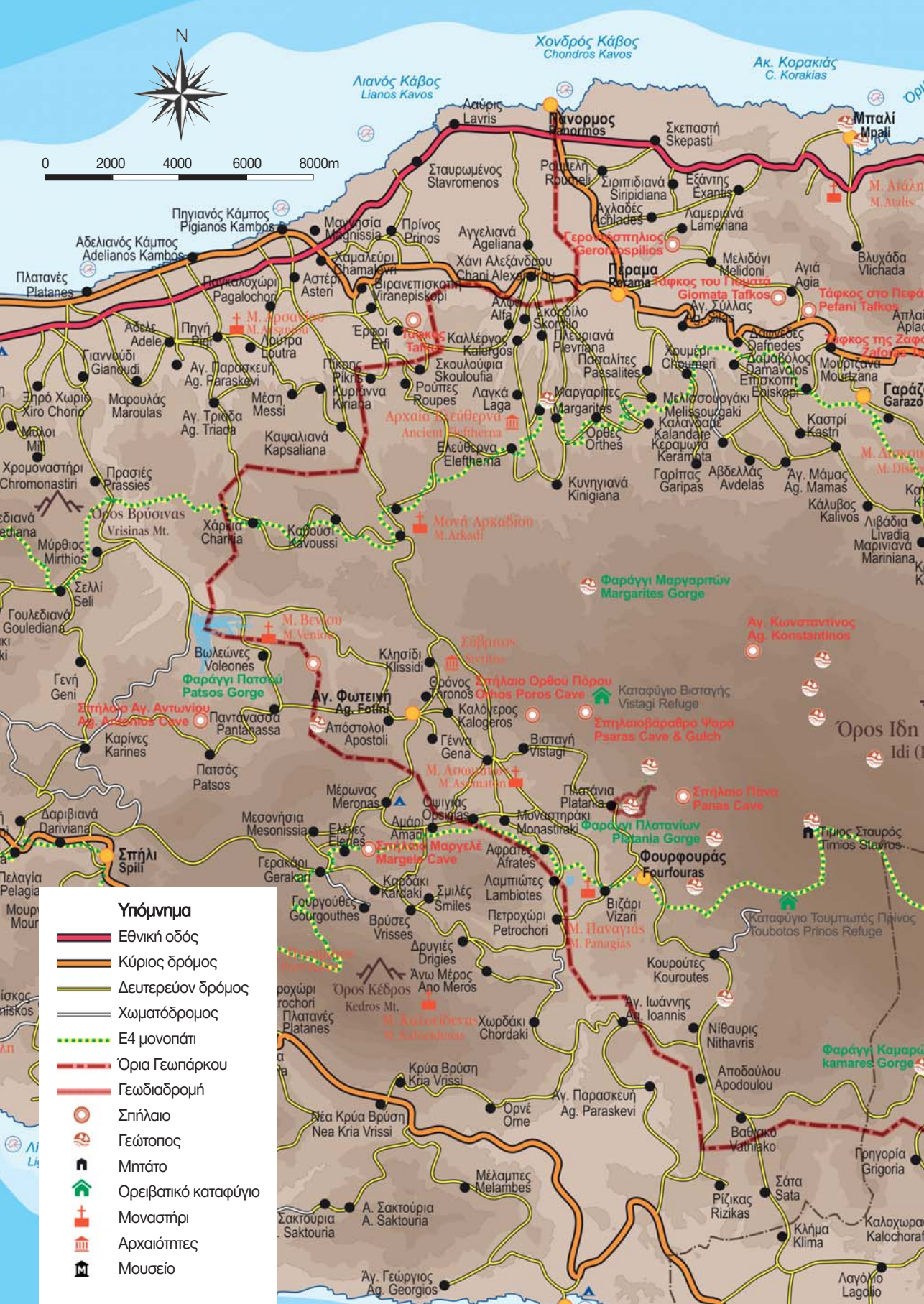
Πολλά από αυτά είναι σπάνιες αισθητικής ομορφιάς, τόποι ιδιαίτεροι για οικοσυστήματα, σημαντικοί για την κίνηση και πορεία του υπόγειου νερού.

Τα σημαντικότερα από αυτά τα σπήλαια του Ψηλορείτη θα μπορούσαν από μόνα τους να αποτελέσουν ένα ιδιαίτερο Σπηλαιοπάρκο, κατάλληλο για κάθε μορφής εκπαιδευτική, αθλητική, επιστημονική, και τουριστική δραστηριότητα.

Από τα σπήλαια του Γεωπάρκου Ψηλορείτη, άλλα είναι ευκολοπρόσιτα και προσβάσιμα από το ευρύ κοινό, όπως του Σφεντόνη στα Ζωνιανά, του Γεροντόσπηλιου στο Μελιδόνι, το Ιδαίο Άντρο και το Καμαραϊκό Σπήλαιο, άλλα όμως αποτελούν πρόκληση ακόμα και για τους ειδικούς, όπως ο Χώνος του Σάρχου ή η Ταφκούρα στα Πετραδολάκια.

Σήμερα μόνο στα σπήλαια του Σφεντόνη στα Ζωνιανά, του Γεροντόσπηλιου στο Μελιδόνι και στο Ιδαίο Άντρο στο οροπέδιο της Νίδας υπάρχουν οι συνθήκες για ελεγχόμενη και οργανωμένη επίσκεψη, ενώ το σύνολο των υπολοίπων προστατεύεται από τον Αρχαιολογικό Νόμο και δεν επιτρέπεται η ελεύθερη πρόσβαση.

0 2000 4000 6000 8000m

Υπόμνημα

- Εθνική οδός
- Κύριος δρόμος
- Δευτερεύον δρόμος
- Χωματόδρομος
- Ε4 μονοπάτι
- Όρια Γεωπάρκου
- Γεωδιαδρομή
- Σπήλαιο
- Γεώτοπος
- Μπτάτο
- Ορειβατικό καταφύγιο
- Μοναστήρι
- Αρχαίότητες
- Μουσείο

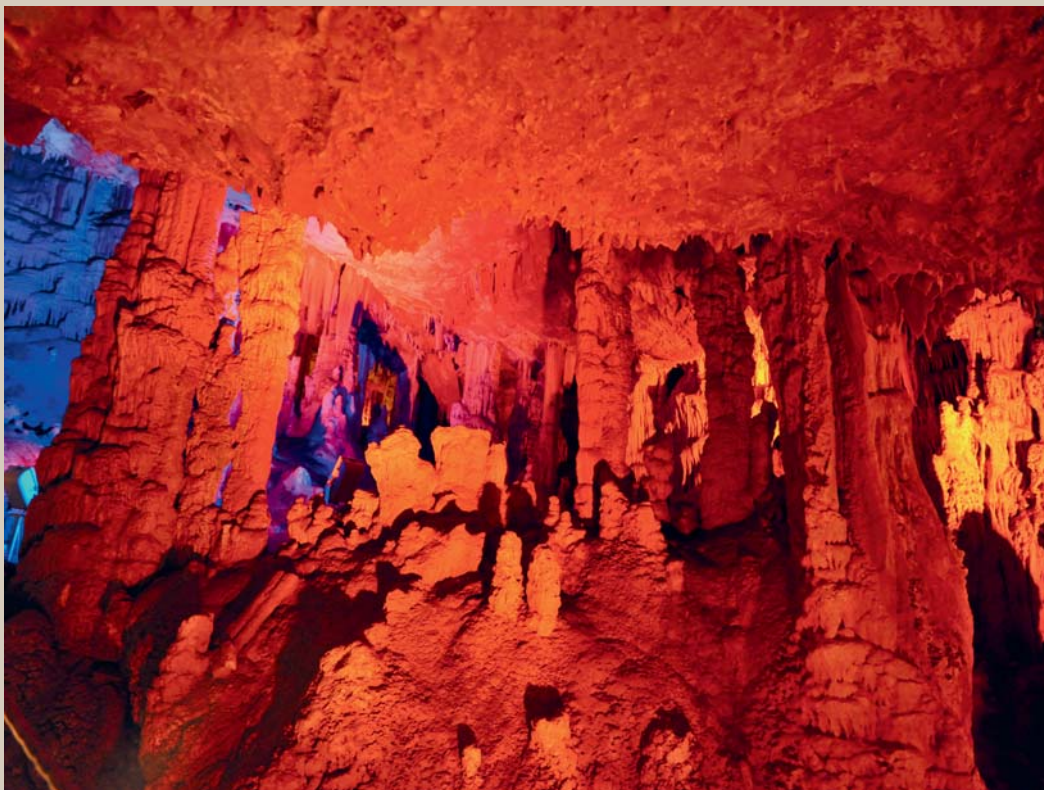

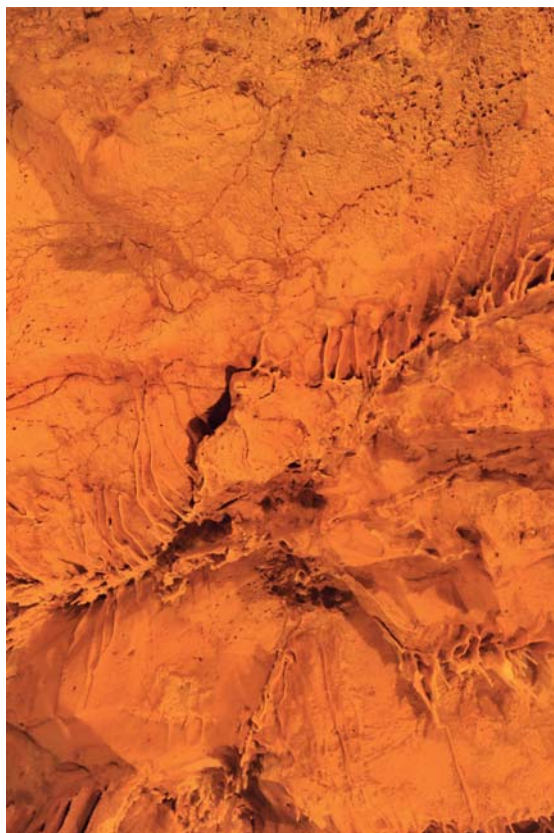

ΣΦΕΝΤΟΝΗ ΤΡΥΠΑ

Το σπήλαιο «Σφεντόνη Τρύπα»
βρίσκεται στην είσοδο του χωριού
Ζωνιανά σε μια προνομιακή θέση που
δεσπόζει πάνω από την κοιλάδα του
Μυλοπόταμου.

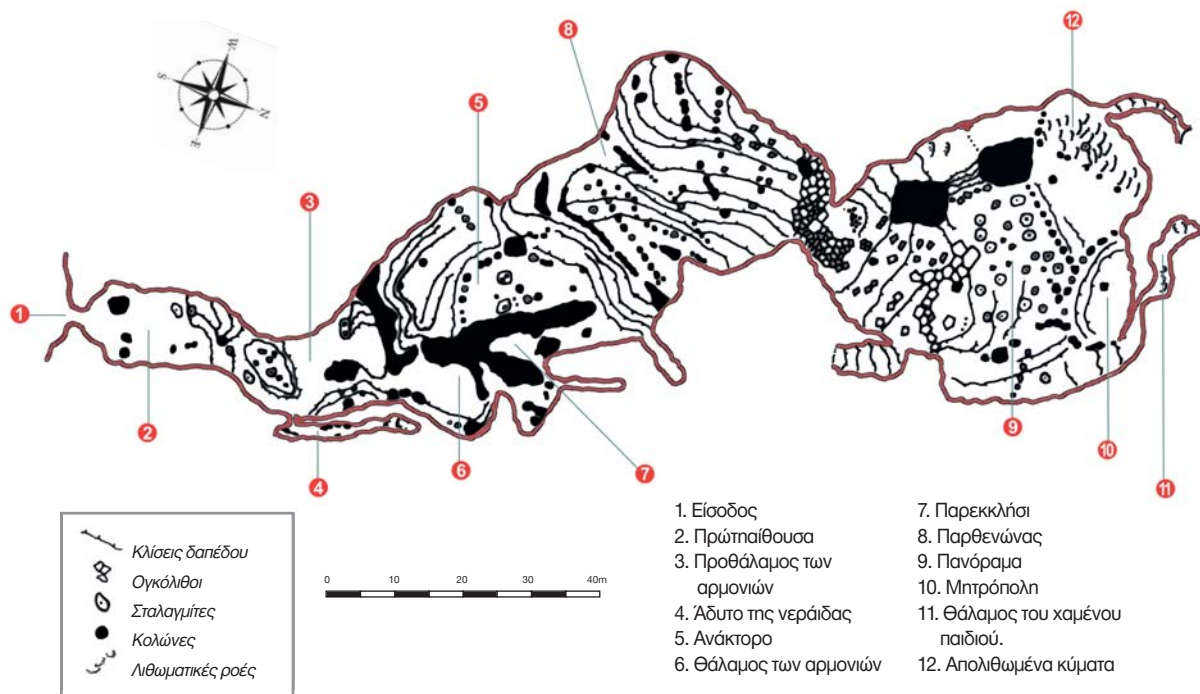

Είναι ένα από τα «αξιοποιημένα» σπήλαια του Ψηλορείτη, προσβάσιμο και από ΑΜΕΑ και ένα από τα ομορφότερα και σημαντικότερα της Ελλάδας, ως προς το διάκοσμό του.

Ο χώρος έξω από το σπήλαιο είναι εντυπωσιακός. Κατακρύφες πλαγιές, ύψους μέχρι και 50 μέτρων, διάσπαρτοι ογκώδεις μοναχικοί βράχοι, και ανάμεσα τους μικρές συστάδες από θυμάρια, ρίγανες, αστοιβίδες και άλλα φυτά συνθέτουν ένα εντυπωσιακό φυσικό σκηνικό.

Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του σπηλαίου έπαιξε ένα μεγάλο ρήγμα που οριοθετεί όλη την πλαγιά της περιοχής. Το νερό ακολούθησε κατά μήκος το ρήγμα σχηματίζοντας ένα μακρόστενο σπήλαιο μήκους 145 μέτρων και συνολικής έκτασης περίπου 3.000 τετραγωνικών μέτρων. Το προσπελάσιμο τμήμα καταλαμβάνει περίπου τα δύο τρίτα του σπηλαίου με το μήκος της διαδρομής επίσκεψης να είναι περίπου 270 μέτρα.

Μέσα στο σπήλαιο ζουν 4 είδη νυχτερίδων και λίγες δεκάδες είδη ασπονδύλων (μαλάκια, αράχνες, ψευδοσκορπιοί, ισόποδα, διπλόποδα, κολέμβολα, ορθόπερα, κ.ά.) μερικά από τα οποία είναι άχρωμα, τυφλά ενώ τουλάχιστον δύο είδη έχουν αναφερθεί μόνο από το σπήλαιο Σφεντόνη. Το σπήλαιο όμως έχει και αρχαιολογική αξία αφού η χρονολόγηση της

κεραμικής, που έφεραν στο φως οι ανασκαφές, έδειξε ότι υπήρξε μια διαρκής χρήση του σπήλαιου από τη νεολιθική εποχή μέχρι και σήμερα.

Παλαιότερα το σπήλαιο φαίνεται να χρησιμοποιήθηκε σαν κρησφύγετο. Η παράδοση θέλει να έχει καταφύγει στο σπήλαιο ένας επαναστάτης με το όνομα Σφεντόνης από τον οποίο πήρε και το όνομα του «του Σφεντόνη η Τρύπα».

Ένας μύθος θέλει στο σπήλαιο να κρύβεται μια νεράιδα η οποία μια συγκεκριμένη ώρα κάθε μέρα έβγαινε από το σπήλαιο και πήγαινε στην πηγή που βρίσκεται λίγο πιο χαμηλά στην θέση Σκαφίδια.

Ένας Βοσκός που την είχε δει πολλές φορές προσπαθούσε να την πλησιάσει αλλά αυτή κάθε φορά εξαφανιζόταν μέσα στο σπήλαιο. Κάποια μέρα αυτός παραμόνευε κρυμμένος και την χτύπησε με την σφεντόνα του.

Η μια εκδοχή του μύθου θέλει τη νεράιδα να κρύβεται μέσα στο σπήλαιο αφήνοντας στην είσοδο ένα ματωμένο μαντίλι.

Σε μια άλλη εκδοχή, ο Βοσκός αφού πλησίασε την πληγωμένη νεράιδα, γοητευμένος από την ομορφιά της προσπάθησε να την φιλήσει αλλά αυτή τον απώθησε λέγοντας του πως αν δεν την πειράξει θα του χάριζε ένα καλάμι με μετάξι που δεν θα τέλειωνε ποτέ.

Ο Βοσκός όμως δεν άντεξε να μη τη φιλήσει και κλαίγοντας η νεράιδα τον καταράστηκε να τρέμουν για πάντα τα χέρια του ίδιου και όλων των μελών της οικογένειάς του.

ΙΔΑΙΟ ΑΝΤΡΟ

Το Ιερό σπήλαιο των Κρητών που απέκτησε πανελλήνια και παγκόσμια φήμη και έγινε σπουδαίο κέντρο λατρείας και τόπος μύησης βρίσκεται στην δυτική πλευρά του οροπεδίου της Νίδας στην ρίζα της απότομης πλαγιάς σε υψόμετρο 1.538 μέτρα. Εδώ κατά την παράδοση ανατράφηκε ο Δίας κάτω από τους ήχους των τυμπάνων και των χορών των Ιδαίων Δακτύλων.

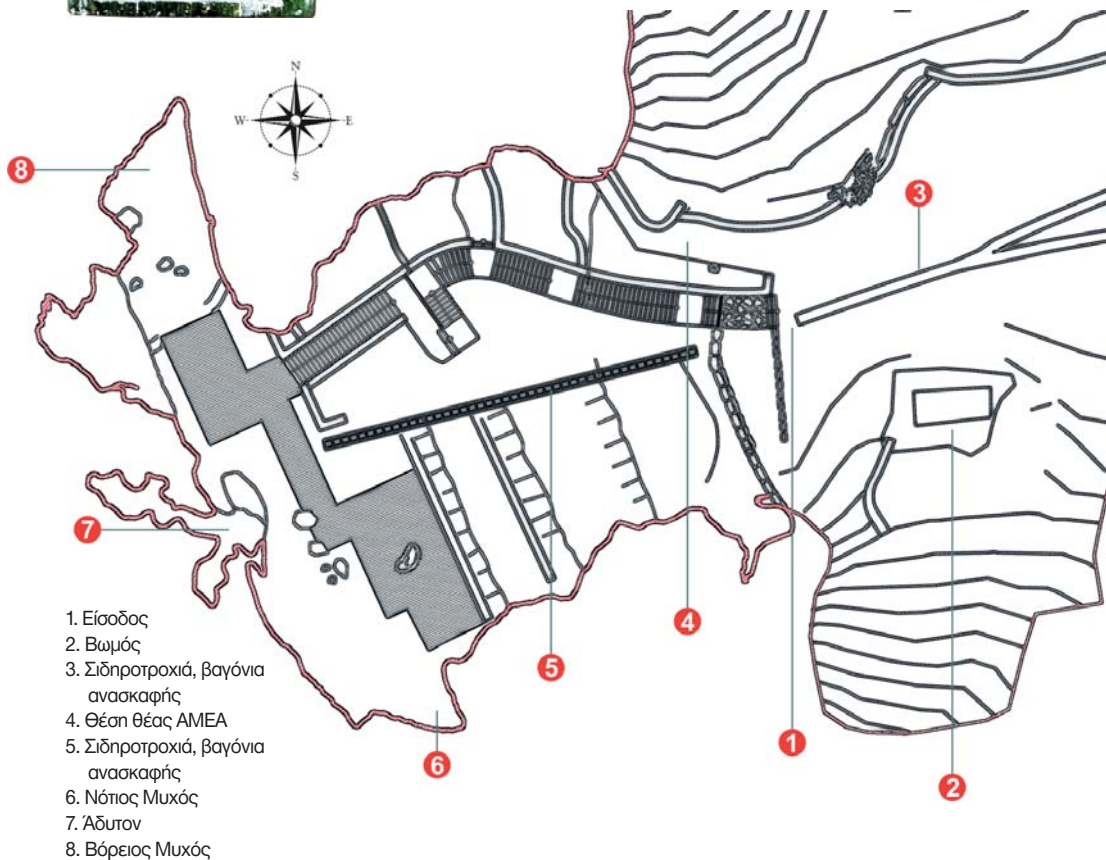

Ήδη από τον 15ο αιώνα π.Χ. έχουμε πληροφορίες ότι είναι σπουδαίος τόπος λατρείας του Δία, ενώ υπάρχουν ενδείξεις χρήσης του από τη νεολιθική εποχή.

Η φήμη του απλώνεται σ' ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο και γίνεται ένα από τα σημαντικότερα κέντρα θεολογικών σπουδών της αρχαιότητας. Οι τελετές καθαρσης και μύησης προσελκύουν μεγάλο αριθμό προσκυνητών ανάμεσα στους οποίους μεγάλοι φιλόσοφοι της ελληνικής σκέψης, όπως ο Επιδεικτικός και ο Πυθαγόρας.

Οι τελετές μύησης γινόντουσαν στο Άδυτον, στο τμήμα του σπηλαίου που βρίσκεται ψηλά στο δυτικό τοίχωμα της κύριας αίθουσας ακριβώς απέναντι από την τεράστια είσοδο. Οι γιορτές προς τιμήν του Δία συνδέονταν με την αναγέννηση της φύσης κατά την άνοιξη. Στην είσοδο του σπηλαίου βρίσκεται ο λαξευτός βωμός για τις θυσίες. Την σπουδαιότητα του σπηλαίου επιβεβαιώνουν τα πλούσια ευρήματα των ανασκαφών, όπως όπλα και χρηστικά

αντικείμενα, χάλκινα και πήλινα ειδώλια, αντικείμενα από οστά και ελεφαντοστό, τρίποδες και λέβητες, χάλκινοι δίσκοι, χρυσά κοσμήματα, τύμπανα και ασπίδες με πλούσιες αναπαραστάσεις. Όλα αυτά βρίσκονται σήμερα στο αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου.

Οι πρώτες αρχαιολογικές έρευνες έγιναν από τον Ιταλό αρχαιολόγο F. Halbherr μετά το 1884 που ένας ανωγειανός βοσκός βρήκε τα πρώτα αρχαία αντικείμενα στην σπηλιά. Αργότερα ανασκαφές έκαναν οι Στέφανος Ξανθουδίδης- Paul Faure και Σπ. Μαρινάτος.

Αυτοί όμως οι οποίοι μετά από συστηματική ανασκαφή συνέβαλαν στην δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας για το Ιδαίο Άντρο είναι οι αρχαιολόγοι Γιάννης Σακελλαράκης και Έφη Σαπουνά -Σακελλαράκη.

Για την σημασία και την αξία του Ιδαίου Άντρου αναφέρει χαρακτηριστικά ο Γιάννης Σακελλαράκης:

«...είναι πολλές οι αναφορές στο Ιδαίο Άντρο, από τον Όμηρο, σχετικά με την κάθε εννιά χρόνια συνομιλία του Μίνωα με τον Δία, μέχρι τον Στράβωνα, από τον Πίνδαρο μέχρι τον Ευριπίδη και από τον Πλάτωνα μέχρι τον Θεόφραστο, αναφορές που κατέστησαν το Ιδαίο Άντρο διάσημο ήδη στην αρχαιότητα.

Δύο μεγάλες ανασκαφές στο Ιδαίο Άντρο το 1885 και εκατό χρόνια αργότερα το 1982-85 βεβαίωσαν την ένταση της λατρείας σ' αυτή τη Βηθλεέμ της αρχαιότητας. Τα παμπληθή αφιερώματα από τις πιο πολύτιμες ύλες, χρυσό, ασήμι, χαλκό, ελεφαντόδοντο, ημιπολύτιμες πέτρες, μέχρι τη φαγεντιανή, την ορεία κρύσταλλο, το γυαλί, το κόκαλο και τον πηλό και σε ποικιλία ειδών, αγγεία και σκεύη, νομίσματα, σφραγίδες και κοσμήματα, συγκρίνονται μόνο με αυτά των άλλων πανελλήνιων ιερών. Οι περίφημες χάλκινες ασπίδες του Ιδαίου Άντρου συγκαταλέγονται ανάμεσα στα εκλεκτότερα έργα τέχνης του αρχαίου κόσμου. Πολλές είναι οι εισαγωγές από την Αίγυπτο και τη συροπαλαιστινιακή ακτή, αλλά και βαθύτερα από την Ανατολή. Τεχνίτες από τη βόρεια Συρία εργάστηκαν για την κατασκευή του ελεφάντινου θρόνου του Δία, που κατά την παράδοση είδε ο Πυθαγόρας. Χιλιάδες προσκυνητές κράτησαν στο χέρι τους λυχνάρια που κατασκευάστηκαν σε ποικίλα κρητικά εργαστήρια, αλλά και σε άλλα της Κορίνθου, της Αττικής, της Ιταλίας και της Αιγύπτου.

Στο Ιδαίο Άντρο η ζωή αρχίζει στο τέλος της 4ης χιλιετίας π.Χ., στα ύστερα νεολιθικά χρόνια και συνεχίζεται από τότε αδιάσπαστη. Όπως είναι φυσικό, η λατρεία έχει ξεχωριστές περιόδους ακμής κατά τον 16ο αι. π.Χ., τα γεωμετρικά χρόνια, τον 8ο αι. π.Χ. και τα ρωμαϊκά χρόνια. Ακόμη και την εποχή του Ιουλιανού του Παραβάτη κάποιος Πλούταρχος επιάρεται γιατί μυήθηκε στα μυστήρια του Ιδαίου

Άντρου. Στη δεύτερη χιλιετία π.Χ., αποδέκτης της λατρείας είναι ο μινωικός Θεός της βλάστησης, που πεθαίνει και γεννιέται κάθε χρόνο. Γι' αυτό και ο διάδοχός του, ο Κρηταγενής Δίας, αν και για όλους τους Έλληνες είναι αθάνατος, για τους Κρήτες όμως πεθαίνει κάθε χρόνο στο Ιδαίο Άντρο και ξαναγεννιέται. Όπως πρέπει για τον τόπο, που το χειμώνα σβήνει κάθε ίχνος ζωής, για να ξαναζωντανέψει πάλι την άνοιξη».

Το σπήλαιο συνδέεται και με νεώτερες λαϊκές παραδόσεις των κατοίκων της περιοχής όπως αυτή του Χαρίδημου και της γυναίκας του, που τη σκότωσε κατά λάθος ενώ κυνηγούσε στη δασωμένη Ίδη, γι' αυτό και οι ντόπιοι βοσκοί το λένε «Σπηλιάρα της Βοσκοπούλας» επειδή πίστευαν ότι εδώ είχαν θάψει την βοσκοπούλα και όποιος βρει τον τάφο, έλεγαν, θα γίνει πλούσιος.

Σήμερα το σπήλαιο μετά και τις εργασίες διαμόρφωσης της διαδρομής επίσκεψης, είναι επισκέψιμο. Στον περιβάλλοντα χώρο του σπηλαίου διακρίνονται οι βάσεις από αγάλματα και στην είσοδο του δεσπόζει ο τεράστιος βωμός λαξευμένος στο βράχο.

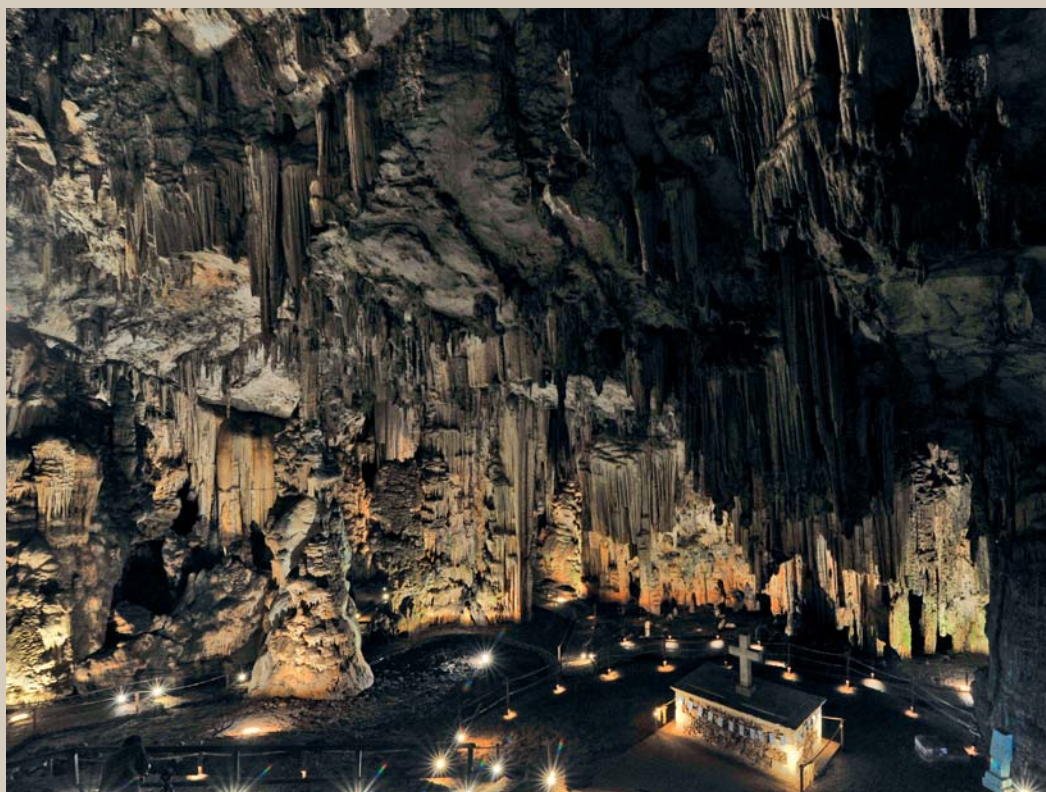

ΓΕΡΟΝΤΟ - ΣΠΗΛΙΟΣ

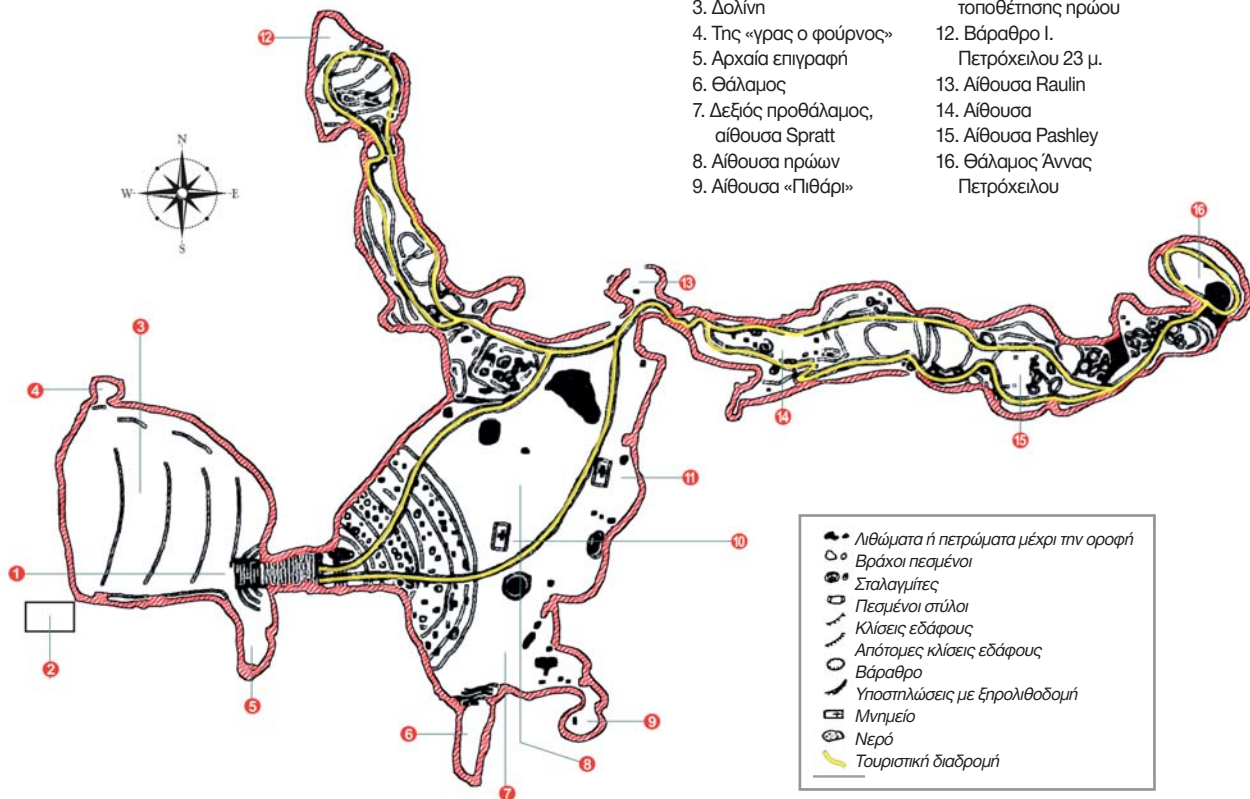
Στη βόρεια πλαγιά του λόφου που δεσπόζει πάνω από το Μελιδόνι βρίσκεται ο Γεροντόσπηλιος, ένα από τα πιο ενδιαφέροντα, τόσο από σπηλαιολογική όσο και από αρχαιολογική και ιστορική άποψη, σπήλαια της Κρήτης, το *Tallaeum Antrum* της αρχαιότητας, γνωστό με το όνομα Γεροντόσπηλιος.

Ένα σπήλαιο, στο οποίο ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει μόνο την πρώτη αλλά αρκετά εντυπωσιακή αίθουσα, αφού οι υπόλοιπες και βαθύτερες είναι κλειστές λόγω αρχαιολογικών ανασκαφών.

Η κύρια αίθουσά του είναι μια από τις μεγαλύτερες της Κρήτης με σταλακτίτες και σταλαγμίτες τεραστίων διαστάσεων. Το σπήλαιο ανοίγεται στο ανατολικό τμήμα μικρής δολίνης που δημιουργήθηκε από την κατάρρευση τμήματός του. Διακρίνεται από αψιδωτή είσοδο με θέα τον Ψηλορείτη, ενώ εσωτερικά αποτελείται από δύο κύριες αίθουσες, η πρώτη διαστάσεων 50x30 μ. και η δεύτερη 40x5 μ., ύψους περίπου 16-25 μ., που αναπτύσσονται σε δύο επίπεδα με έντονη κλίση και πλούσιο λιθωματικό διάκοσμο. Πάνω από το σπήλαιο υπάρχουν δυο ρήγματα, που έχουν την ίδια κατεύθυνση με αυτή των αίθουσών. Πρόκειται για σημαντικό επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο.

Οι αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στο φως πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα. Η έρευνα απέδειξε ότι το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε ως χώρος κατοίκησης (αγγεία, εστίες, εργαλεία, οστεολογικό υλικό) αλλά και ως χώρος λατρευτικής δραστηριότητας (χάλκινος πέλεκυς, ειδώλια, λυχνάρια) από την Νεολιθική και Πρωτομινωική περίοδο έως και τον 3ο αι. π.Χ.. Στην είσοδο αποκαλύφθηκαν επιγραφές, κάποιες του 1ου ή 2ου αι. π.Χ. (Ρωμαϊκή περίοδος), που σχετίζονται με τη λατρεία του Ερμή.

Τη Ρωμαϊκή περίοδο ήταν αφιερωμένο στη λατρεία του Ερμού. Η δολίνη προ του σπηλαίου είχε διαμορφωθεί για ιεροτελεστίες. Της ίδιας εποχής είναι και επίγραμμα, που ήταν χαραγμένο μπροστά στην είσοδο του σπηλαίου.

Ο Γεροντόσπηλιος όμως πάνω από όλα είναι ένας τόπος θυσίας αφού κατά την Οθωμανική περίοδο βρήκαν φρικτό θάνατο εκατοντάδες γυναικόπαιδα.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας 370 γυναικόπαιδα που είχαν καταφύγει στο εσωτερικό του, αρνούμενα να παραδοθούν, πέθαναν από ασφυξία, όταν οι Τούρκοι έριξαν εύφλεκτες ύλες. Στην αίθουσα αυτή διατηρείται πέτρινο οστεοφυλάκιο, ενώ παρεκκλήσι έχει χτιστεί στην είσοδο του.

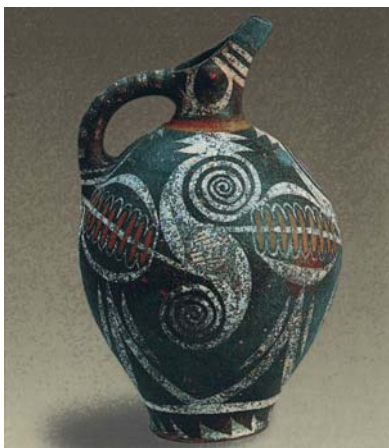

ΚΑΜΑΡΑΪΚΟ ΣΠΗΛΑΙΟ

Το σπήλαιο των Καμαρών
(Καμαραϊκό) βρίσκεται στις νότιες
πλαγιές του Ψηλορείτη, κάτω από τη
«Μαύρη Κορυφή», είναι ένα από τα
ψηλότερα σε υψόμετρο σπήλαια της
Κρήτης.

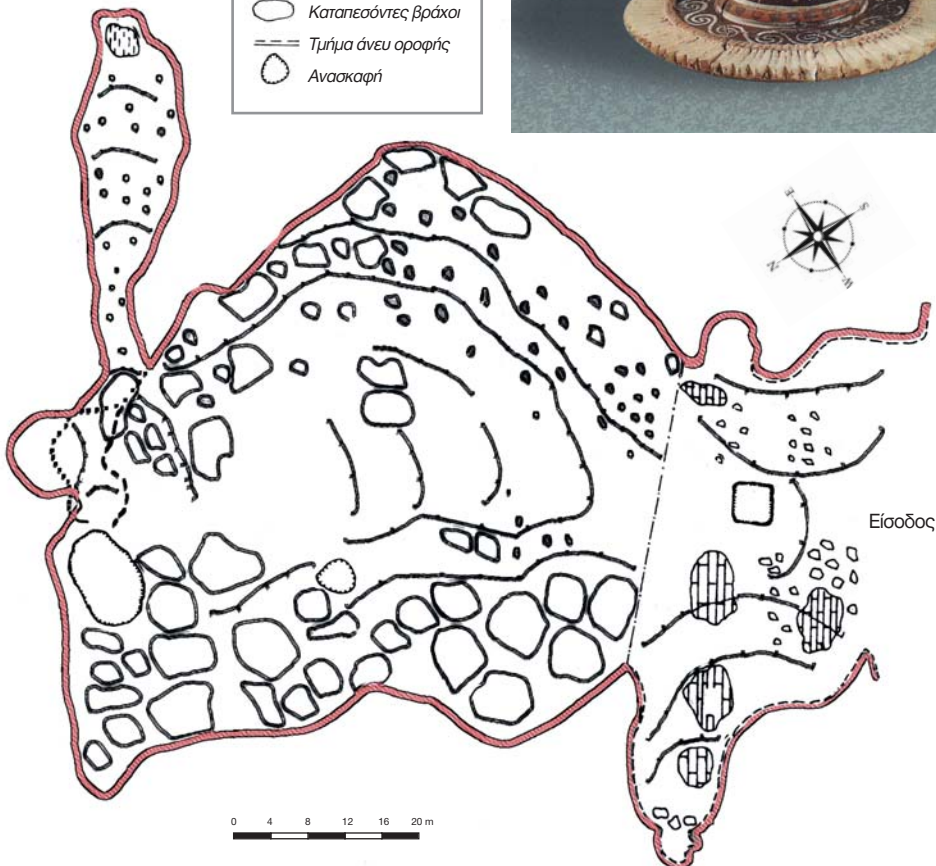
Το σπήλαιο που αποτελείται από μια μεγάλη κύρια αίθουσα, αναπτύσσεται μέσα σε δολομίτες της «Τρίπολης», ακριβώς κάτω από το Κρητικό Ρήγμα Απόσπασης.

Η πρόσβαση σε αυτό είναι εφικτή μόνο μέσω ορειβατικών μονοπατιών από τις Καμάρες ή το οροπέδιο της Νίδας.

Το Καμαραϊκό έχει πολύ μεγάλη αρχαιολογική αξία καθώς τα πήλινα αγγεία των Μινωικών χρόνων που βρέθηκαν σε αυτό χαρακτηρίσαν μια ολόκληρη τεχνοτροπία του μινωικού πολιτισμού. Πρόκειται για αγγεία υψηλής τεχνικής με πολύ λεπτά τοιχώματα, πολύχρωμη διακόσμηση και εκπληκτικά σχέδια. Τα αγγεία διαθέτουν διάκοσμο από λαμπρά χρώματα σε μαύρο φόντο και χαρακτηρίζονται από την εξαιρετικά λεπτή κατασκευή τους (''ωκελύφρα").

Τα Καμαραϊκά αγγεία ανήκουν στην Κεραμική της μεσο-Μινωικής περιόδου που χαρακτηρίζεται για την πολύχρωμη διακόσμησή της και την υψηλή καλλιτεχνική της ποιότητα. Το πιθανότερο είναι να παραγόταν σε ανακτορικά εργαστήρια (κυρίως στην Κνωσό και τη Φαιστό) και εξαγόταν στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου. Το σπήλαιο των Καμαρών, όπως και τόσα άλλα της Κρήτης, χρησιμοποιήθηκε αρχικά ως κατοικία των ανθρώπων της Νεολιθικής εποχής ενώ κατά τους μινωικούς χρόνους καθιερώθηκε ως τόπος λατρείας. Το σπήλαιο ήταν γνωστό στους ντόπιους αλλά το 1890 ερευνήθηκε για πρώτη φορά από ιταλούς αρχαιολόγους. Μετά το 1913 συνέχισε τις έρευνες η Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή.

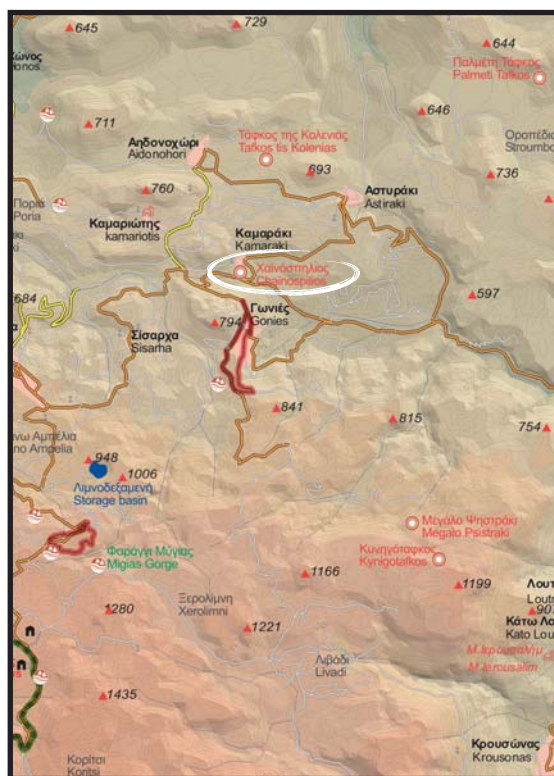

Άλλα Σπήλαια

- Χαϊνόσπηλιος
- Βάραθρο Ταφκούρα
- Μούγκρι
- Σπήλαιο Δόξας
- Χώνος Σάρχου

Χαϊνόσπηλιος

Έξω από τον οικισμό Καμαράκι βρίσκεται ο Χαϊνόσπηλιος, ένα μακρόστενο σπήλαιο με μορφή γαλαρίας που αποτελεί τμήμα της κοίτης παλαιού υπόγειου ποταμού.

Το σπήλαιο είναι ακόμα ενεργό στα περισσότερα τμήματά του. Έχει μήκος 200 περίπου μέτρα ενώ υπάρχει και μια παράλληλη γαλαρία μήκους 120 μέτρων η οποία έχει πλούσιο διάκοσμο. Το σπήλαιο αναπτύσσεται μέσα σε λατυποπαγείς ασβεστόλιθους του Μειόκαινου (12 εκατ. χρόνων) οι οποίοι σκεπάζουν τα οφειλιθικά πετρώματα της περιοχής.

Η στενή και κατηφορική του είσοδος δυσκολεύει την πρόσβαση στους μη εξοικειωμένους με τη σπηλαιολογία. Όμως ο εντυπωσιακός διάκοσμος στο εσωτερικό του ανταμείβει τον επισκέπτη. Ογκώδεις σταλαγμικές στήλες ύψους πάνω από 6 μέτρα, αλλά και πλήθος μικρών και μεγάλων σταλαγμιτών κοσμούν το σπήλαιο.

Σε όλο σχεδόν το μήκος της οροφής του σπηλαίου είναι έντονα τα σημάδια από τη διαβρωτική δράση του νερού του αρχαίου ποταμού.

Βάραθρο Ταφκούρα

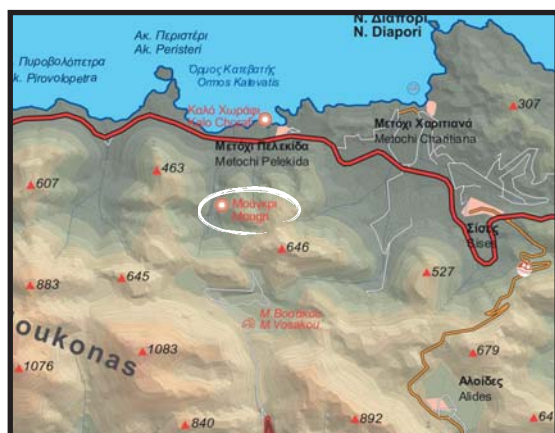
Ένα από τα πολλά βάραθρα που υπάρχουν στα Πετραδολάκια και από τα σημαντικότερα της Ελλάδας είναι η Ταφκούρα. Είναι το δεύτερο πιο βαθύ σπηλαιοβάραθρο της Κρήτης (960 μ. από την επιφάνεια) και ένα από τα βαθύτερα των Βαλκανίων.

Το σπήλαιο αναπτύσσεται αποκλειστικά στα πλακώδη μάρμαρα του Ψηλορείτη και η δημιουργία του ξεκίνησε πιθανόν πάνω σε ένα από τα πολλά ρήγματα που τεμαχίζουν τα πετρώματα της περιοχής.

Το νερό όμως ακολούθησε τις ανοδικές κινήσεις των πετρωμάτων του Ψηλορείτη και έσκαβε βαθύτερα τα πετρώματα στην πορεία του προς τη θάλασσα σχηματίζοντας τελικά το σπηλαιοβάραθρο το οποίο έχει συνολικό χαρτογραφημένο μήκος 6,5 χλμ και αποτελεί το μακρύτερο σπήλαιο της Κρήτης.

Η Ταφκούρα μαζί με τον Τάφκο στα Πετραδολάκια (475 μ.), το Διπλοτάφκι (400 μ.) και τη Μύθια Χαμπαθούρα (270 μ.) αποτελούν τους βαθύτερους καρστικούς αγωγούς του Ψηλορείτη μέσω των οποίων το νερό της βροχής οδηγείται στην καρστική πηγή του Αλμιυρού, λίγα χιλιόμετρα δυτικά του Ηρακλείου.

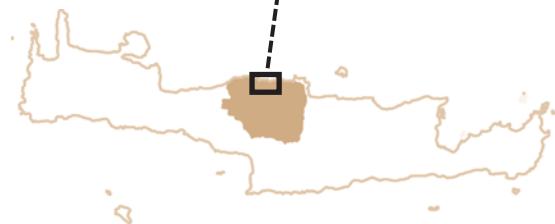

Μούγκρι

Το σπήλαιο Μούγκρι βρίσκεται στην καρδιά του Κουλούκωνα, βορειοδυτικά από τη μονή Βωσάκου. Αναπτύσσεται μέσα στα κατώτερα μέλη της ομάδας των «Γλακωδών Ασβεστολίθων» της περιοχής κατά μήκος ενός από τα πολλά ρήγματα που επηρέασαν την περιοχή.

Το σπήλαιο είναι αρκετά εντυπωσιακό με πλούσιο τοιχωματικό, κυρίως, διάκοσμο. Περιλαμβάνει δύο κύριες αίθουσες συνολικής έκτασης 2 στρεμμάτων. Αρκετά παλαιότερα ήταν περισσότερο ενεργό, όπως δείχνουν οι μεγάλες λιθωματικές λεκάνες υδατοσυλλογής στα βαθύτερα τμήματά του.

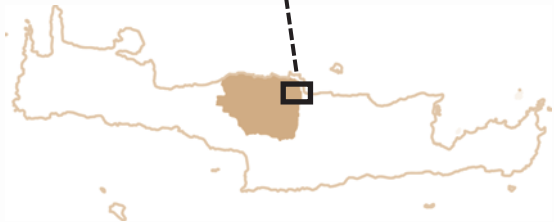
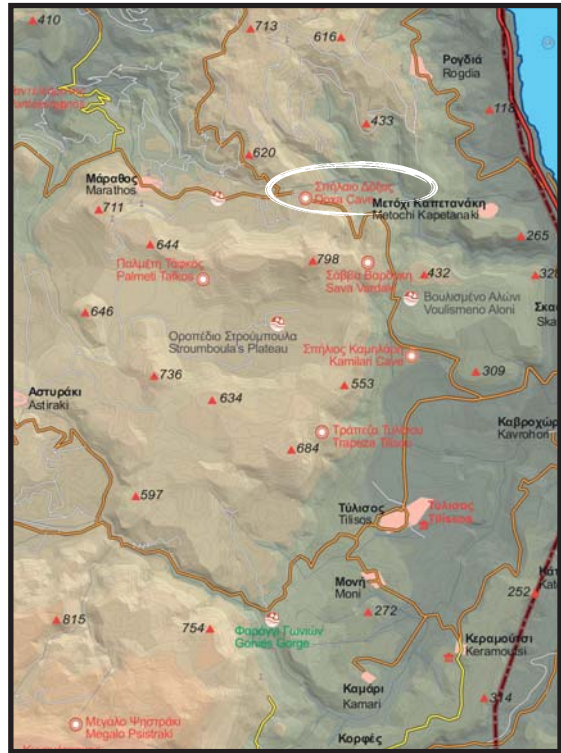
Το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε από τον άνθρωπο τουλάχιστον από τη Μινωική εποχή. Η πρόσβασή του αφορά μόνο σε ειδικούς.

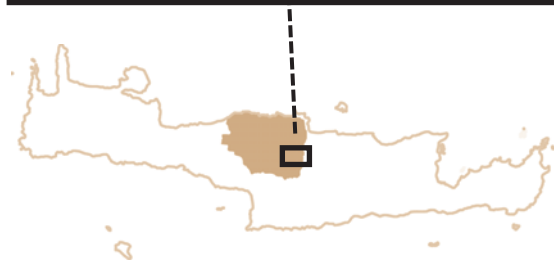

Σπήλαιο Δόξα

Το σπήλαιο Δόξα είναι ένα μικρό σπήλαιο που αναπτύσσεται μέσα σε ασβεστόλιθους της «Τρίπολης» ακριβώς στην επαφή τους με τα πετρώματα των «Φυλλιών - Χαλαζιών» της περιοχής του Μαραθού.

Παρ' όλη τη μικρή του έκταση το σπήλαιο έχει αρκετά όμορφο σπηλαιοδιάκοσμο, διαφόρων χρωμάτων και μορφών. Λόγω της εγγύτητας του με το επαρχιακό δίκτυο η πρόσβαση στο σπήλαιο είναι σχετικά εύκολη.

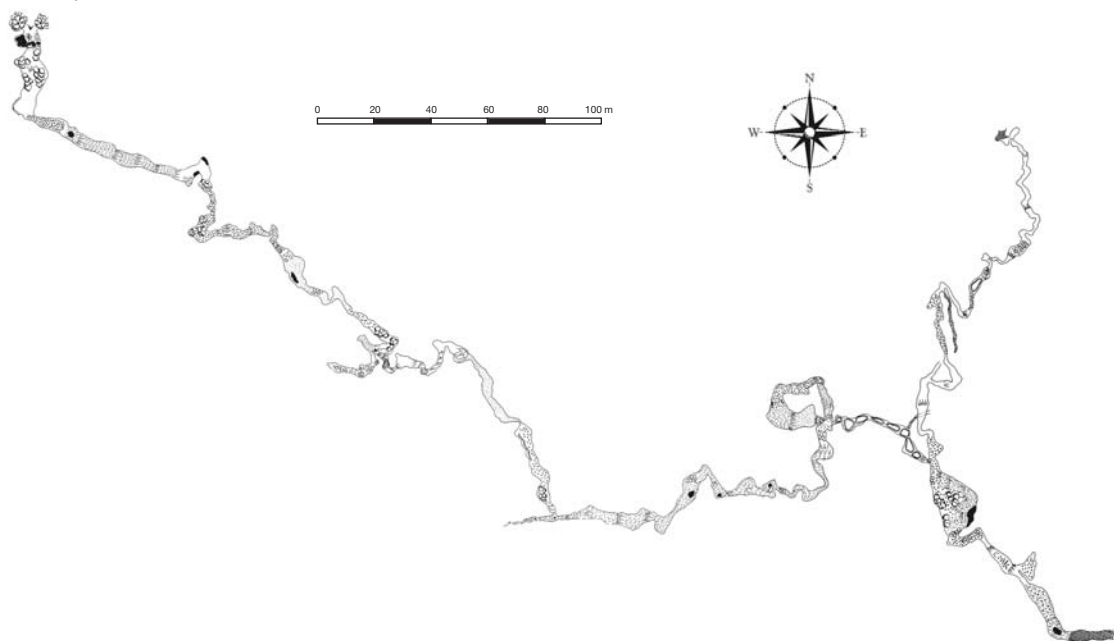
Χώνος Σάρχου

Ο Χώνος στην περιοχή του Σάρχου είναι ένα από τα αγαπημένα σπήλαια των σπηλαιολόγων, λόγω της πολυπλοκότητάς του και του μεγάλου μήκους του. Το σπήλαιο στην ουσία λειτουργεί σαν σιφόνι και περιστασιακή πηγή, αφού σε περίοδο έντονων βροχοπτώσεων τα βαθύτερα τμήματά του πλημμυρίζουν πολύ γρήγορα, γεγονός που το καθιστά αρκετά επικίνδυνο. Μάλιστα σε περιόδους έντονων και παρατεταμένων βροχοπτώσεων ολόκληρο το σπήλαιο πλημμυρίζει και το νερό εκβάλλει από την είσοδό του.

Με χαρτογραφημένο μήκος σχεδόν 1.500 μέτρα και βάθος 225 μέτρα, το σπήλαιο του Σάρχου, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους αγωγούς τροφοδοσίας της πηγής του Αλμιρού που απέχει από το Σάρχο μόλις 13,5 χλμ. Πιθανότατα το σπήλαιο επικοινωνεί μέσω σιφονιών και καταβοθρών με το οροπέδιο των Λιβαδιών του Κρουσώνα και αναπτύσσεται προς βορρά κατά μήκος της μεγάλης ζώνης ρηγμάτων Κρουσώνα-Τυλίσου. Έχει διανοιχθεί σε πετρώματα της «Τρίπολης» τα οποία σε βάθος 100 μέτρων είναι δολομιτωμένα και έντονα τεκτονισμένα.

Ο Χώνος είναι επίσης και ιστορικό σπήλαιο καθώς χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές από τους κατοίκους του χωριού σαν καταφύγιο κατά τις επαναστάσεις των Κρητών στην περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Είσοδος

ΕΚΔΟΣΗ © 2019

A.K.O.M.M

Ανώγεια 74051, Ρέθυμνο Κρήτης
Τηλ.: +30 2834031402, +30 2834031793

Επιμέλεια έκδοσης - Κείμενα: Γιώργης Ν. Πετράκης
Φωτογραφίες: Γιώργης Ν. Πετράκης, Βαγγέλης Γκούμας
Επιμέλεια κειμένων: Νάσια Γκούμα
Σχεδιασμός: εκδόσεις ΣΕΛΕΝΑ - Κατερίνα Βασιλείου
Εκτύπωση: ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ

ΠΗΓΕΣ:

Χάρτης σελ. 32-33: εκδόσεις Σελένα - Άννα Παπαδάκη

Φωτογραφίες σπηλαίου “Σφεντόνη Τρύπα” σελ. 34-37: Βαγγέλης Γκούμας

Χάρτης σπηλαίου “Σφεντόνη Τρύπα” σελ. 36, από το βιβλίο “Σπήλαιο Ζωνιανών Κρήτης, Του Σφεντόνη η Τρύπα” έκδοση 1995

Φωτογραφίες σπηλαίου “Ιδαίο Άντρο” σελ. 40-43, από το βιβλίο “Ιδαίο Άντρο, Το σπήλαιο του Δία και οι θησαυροί του” Γιάννης Σακελλαράκης - Εφη Σαπουνά Σακελλαράκη

Χάρτης σπηλαίου “Ιδαίο Άντρο” σελ. 40 : Γιώργης Ν. Πετράκης

Φωτογραφίες σπηλαίου “Γεροντόσπηλιος” σελ. 46-49: Βαγγέλης Γκούμας

Χάρτης σπηλαίου “Γεροντόσπηλιος” σελ. 48, από το Δελτίον Ελλην. Σπηλαιολ. Εταιρείας τομ.VIII, τευχ. 3 (1965) σελ. 71

Φωτογραφίες σπηλαίου “Καμαραϊκό” σελ. 52-53, από το βιβλίο “Αρχαιολογικό μουσείο Ηρακλείου, Αντώνης Βασιλάκης”

Χάρτης σπηλαίου “Καμαραϊκό” σελ. 53, από το βιβλίο “Μινωική Κρήτη, Αντώνης Βασιλάκης” έκδοση 1991, σελ. 235

Χάρτες “Χαϊνόσπηλιου”, “Βαράθρου Ταφκούρα”, “Μούγκρι”, “Σπηλαίου Δόξας”, “Χώνου Σάρχου” σελ. 58-62, από το βιβλίο “Σπηλαιολογικές περιηγήσεις στην Κρήτη II: Ιχώρ. Ταξίδι στις φλέβες του γίγαντα” έκδοση 2008, σελ. 205, 222, 224, 227, 243